

PETAR TRINAJSTIĆ

PREDAVANJE U FOTOKLUBU RIJEKA 16. LISTOPADA 2012.

O ESTETICI UOBLIČENJA
POETSKOG I
IMAGINARNOG U
FOTOGRAFIJI ZA KNJIGU
ŠTROLIGI

ŠTROLIGI– vile u kolu autor PETAR TRINAJSTIĆ

Brzina odlikuje naše vrijeme. Filippo Tommaso Marinetti je 1909. u francuskom dnevniku Le figaro objavio Manifest futurizma, koji proklamira načela futurizma: gnušanje spram prošlosti, naročito spram tradicionalne umjetnosti, te veličanje ljubavi prema brzini, tehnologiji, nasilju. Automobil, avion, industrijski grad postali su novi mitski toposi, jer su predstavljali trijumf tehnologije, čovjekova čeda, nad prirodom.

U sve većoj mjeri brzina se danas određuje protokom informacija; količina informacija je ono što daje iluziju o obavještenosti, ali ne i potvrdu o znanju. Zato naukom danas vlada sekundarnost, u modi su dajdžesti, skraćene priče, traži se da studentima sve bude izloženo u jednom semestru, u nekoliko sati; i postoji uvjerenje da im je dovoljno posjedovanje nekoliko nepovezanih činjenica. Zato nas ne trebaju iznenadjavati današnji prijevodi filozofije u formu stripa, to je odraz duha vremena; Možda je u tom smislu filozofija došla do kraja, jer je nastupio kraj pojmovnog mišljenja, kraj mišljenja pojmovima, a nastupilo je vrijeme mišljenja u slikama.

(Milan Uzelac srpski filozof)

Petar Trinajstić 3. MAJ – industrijski pejsaž

ŠTO JE UMJETNOST DANAS?

•♦•

Naša znanja o umjetnosti zasnivaju se na iskustvu koje se svakodnevno mijenja i proširuje; istovremeno, znanja koja imamo o umjetnosti rezultat su viševjekovnih pokušaja da se odgovori na pitanje: što je umjetnost? Ovo pak, pitanje dolazi iz duhovne sfere oblikovane umjetničkim djelima.

UMJETNOST?

Umjetnost je imala različita značenja za različite kulture i vrijeme: ona je služila ritualnim, religijskim i zabavnim ciljevima isto kao što je utjelovljivala vjerovanja, strahove i žudnje koje stoje u samome središtu kulture u kojoj je bila proizvedena.

Jedno od bitnih obilježja umjetničkog djela je *izvornost*, što znači da svatko tko ima potrebne predispozicije može više-manje ovladati nekim umijećem na zanatskoj razini, ali da ga umjetnikom čini tek njegovo *stvaralaštvo*.

Petar Trinajstić GAĆE STE NAM SKINULI ŠTO JOŠ HOĆETE

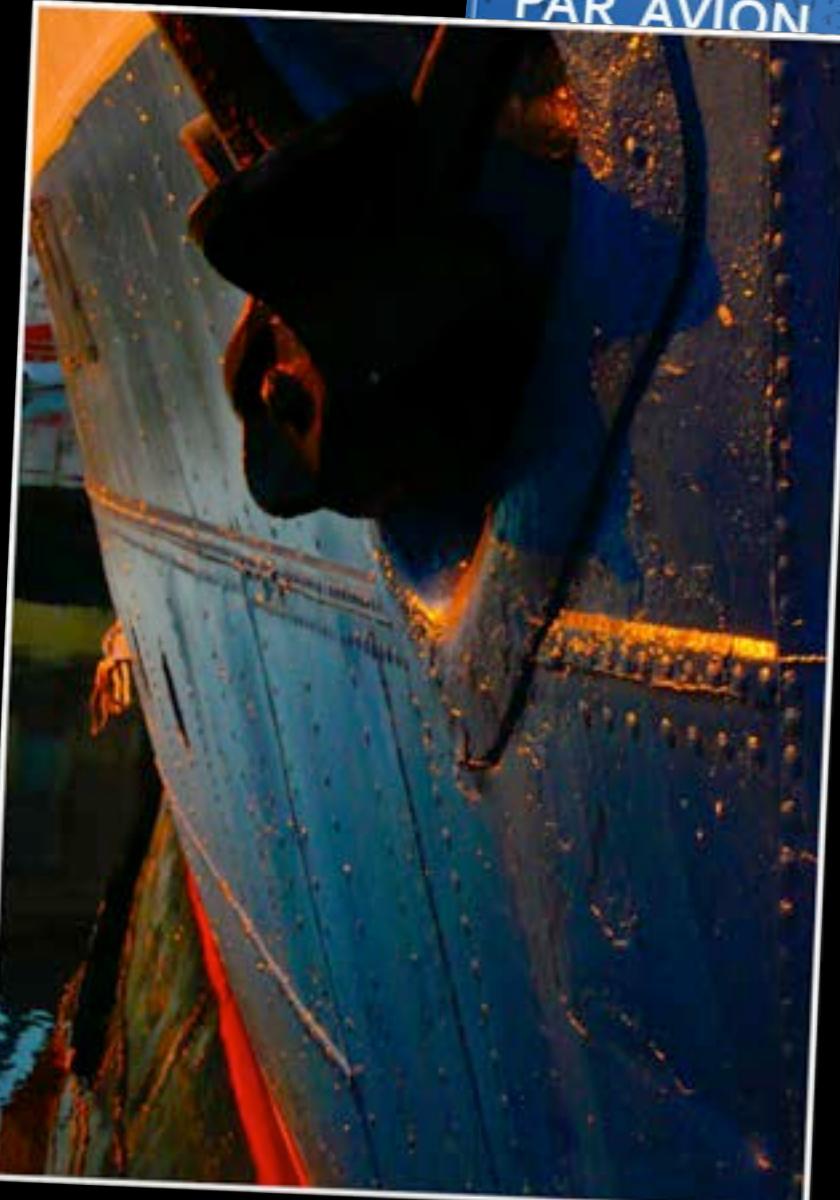

PAR AVION
航空郵便

ESTETIKA FOTOGRAFIJE

Do danas su izrečeni brojni stavovi o fotografiji i fotografskom uobličenju koji izgledaju kao estetički sudovi. Postoje različita fotografska ostvarenja i stilovi koja otvaraju neka ključna estetička, pa i šire filozofska pitanja i svjedoče da je umjetnost fotografije sveobuhvatnija i manje poznata nego što se misli.

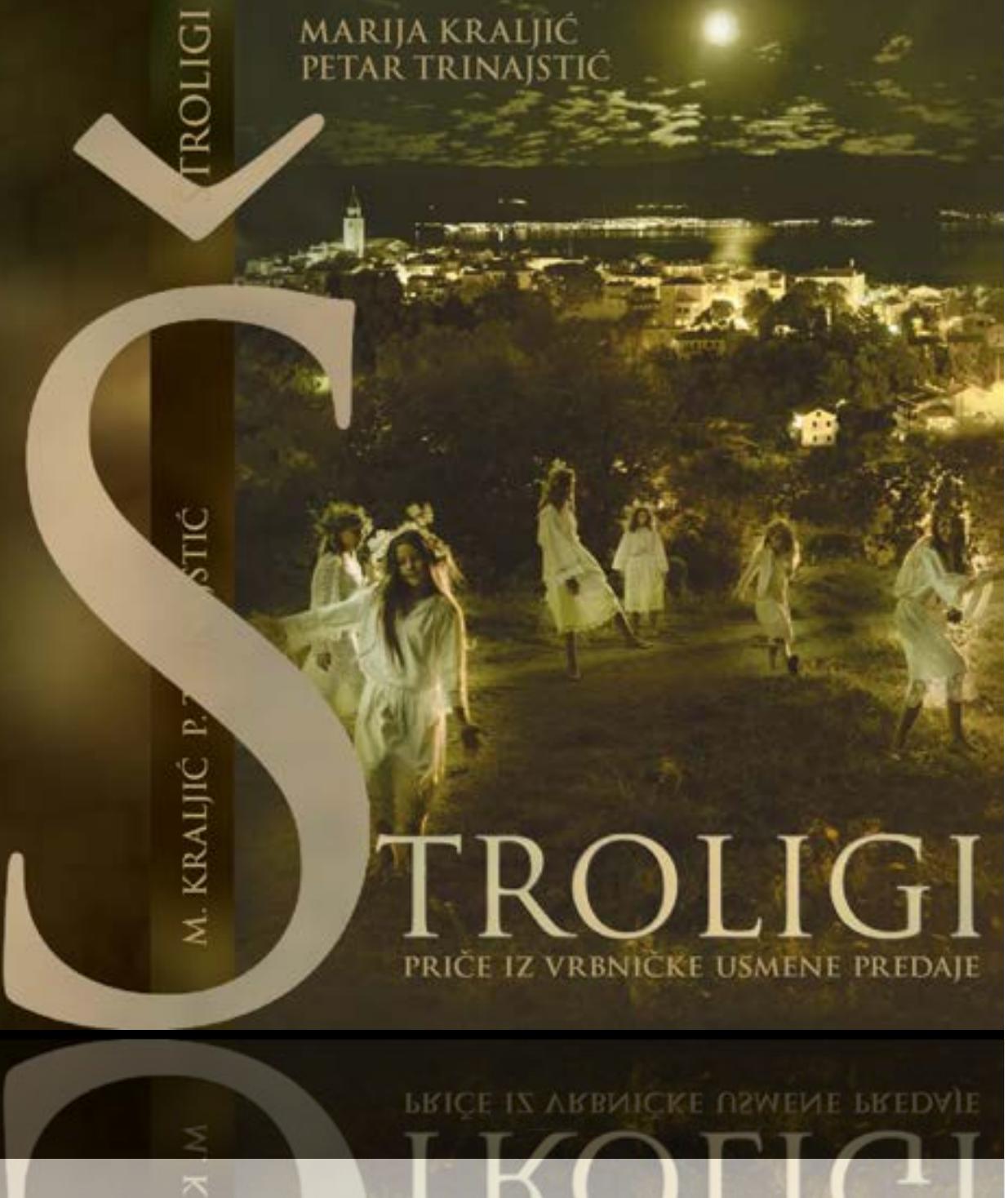

UVOD UMJESTO ZAKLJUČKA

•♦• ----- •♦•

Prije izvjesnog vremena shvatio sam da sam u svojim ranijim godinama mnoge neistine uzeo za istine, te da je ono što sam u međuvremenu gradio na tako nesigurnim temeljima moglo je biti samo krajnje sumljivo i neizvjesno; tako da sam morao konačno da se jednom u životu ozbiljno prihvatom toga da odbacim sva lakovjerno prihvaćna mišljenja i počnem sve ispočetka od samih temelja, ako želim da sagradim nešto čvrsto i trajno u naukama.

Rene Descartes 17. stoljeće ... u raskošnom miru sna mašta najživlje radi, a koncentracija postaje oštra kao brijač, zasjeca duboko ispod opne vanjštine i privida.

TKO JE PETAR TRINAJSTIĆ ?

TKO
SAM
JA

TKO JE
PETAR
TRINAJSTIĆ ?

TKO SAM JA?

PETAR TRINAJSTIĆ SA FOTO TEČAJA U RIJECI 1962.

DIJALOG ISKUSTVO VREMENA

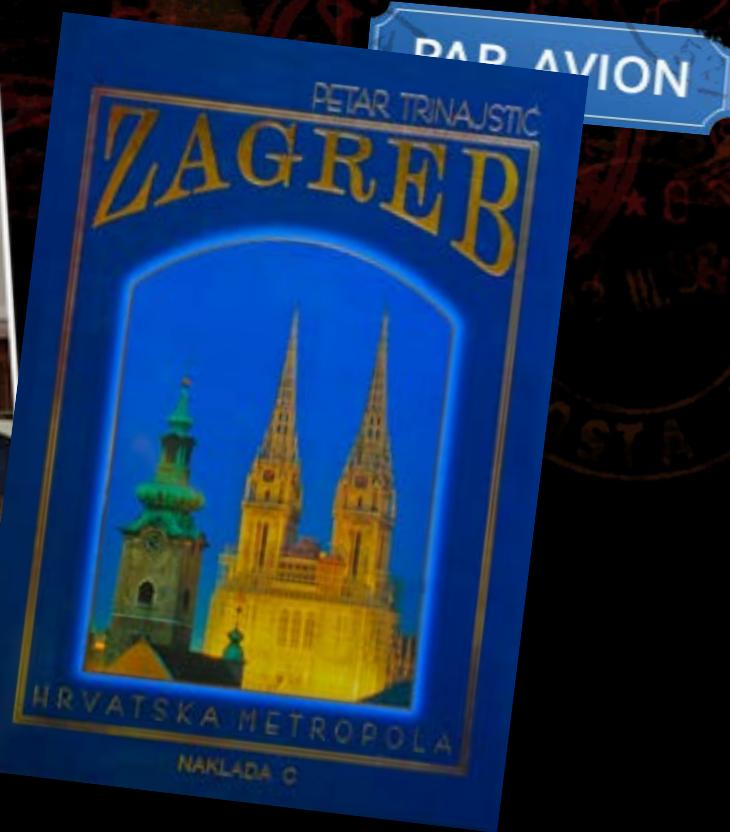

Već je od Platona jasno da misao prebiva u dijalogu i da je dijalog ona forma u kojoj filozofija jedino može opstati; Samo u razgovoru koji počiva na uvažavanju stavova drugog moguće je plodotvorno mišljenje i samo u dijalogu jednakopravnih strana otvara se put ka danas toliko osporavanoj istini.

U novosti i *novini* našega vremena osjećamo da se danas iz temelja mijenja društvo u cjelini, da to naše *danas* ni na koji način ne povezuje *jučer* i *sutra*, da poprima trajnu formu nedovršenosti. Nove generacije nemaju iskustvo prethodnog vremena, žive u vremenu današnjem i nemaju iskustvo razlike; u vremenu nestabilnosti koja se prihvata kao nešto samo po sebi razumljivo, kao nešto što u sebi ne nosi mogućnost alternative,

Petar Trinajstić u razgovoru s predsjednikom Sabora RH akademikom Vlatkom Pavletićem

ZAŠTO PREDAVANJE?

•♦•

Postoje trenuci u kojima se susrećemo sa svojom nesigurnošću i strepimo da li smo nešto na pravi način razumjeli; postoje i trenuci kad shvaćamo da nečeg ipak ima čak i u onim stvarima kraj kojih smo često prolazili, a da ih ni na trenutak nismo malo bolje zaledali; postoji i vrijeme koje je pred nama, a u kojem će se možda vidjeti i ono što je ranijim epohama ostalo skriveno.

PAR AVION
航空郵便

ZAŠTO PREDAVANJE?

• • •

Odnos skrivenosti i neskrivenosti nije jednoznačan; viđenje je svima dato, ali nejednako. Ono što vidimo, često zapravo ne vidimo, a ono neviđeno, ono što osjećamo, čuvamo kao najdublje iskustvo. Upravo u tome i jeste tajna umjetnosti, tajna da se kaže neiskazivo, da se vidi nevidljivo, da se svjetlost istinskom svjetlošću rasvjetli.

Petar Trinajstić u razgovoru s kardinalom Franjom Kuharićem

PAR AVION

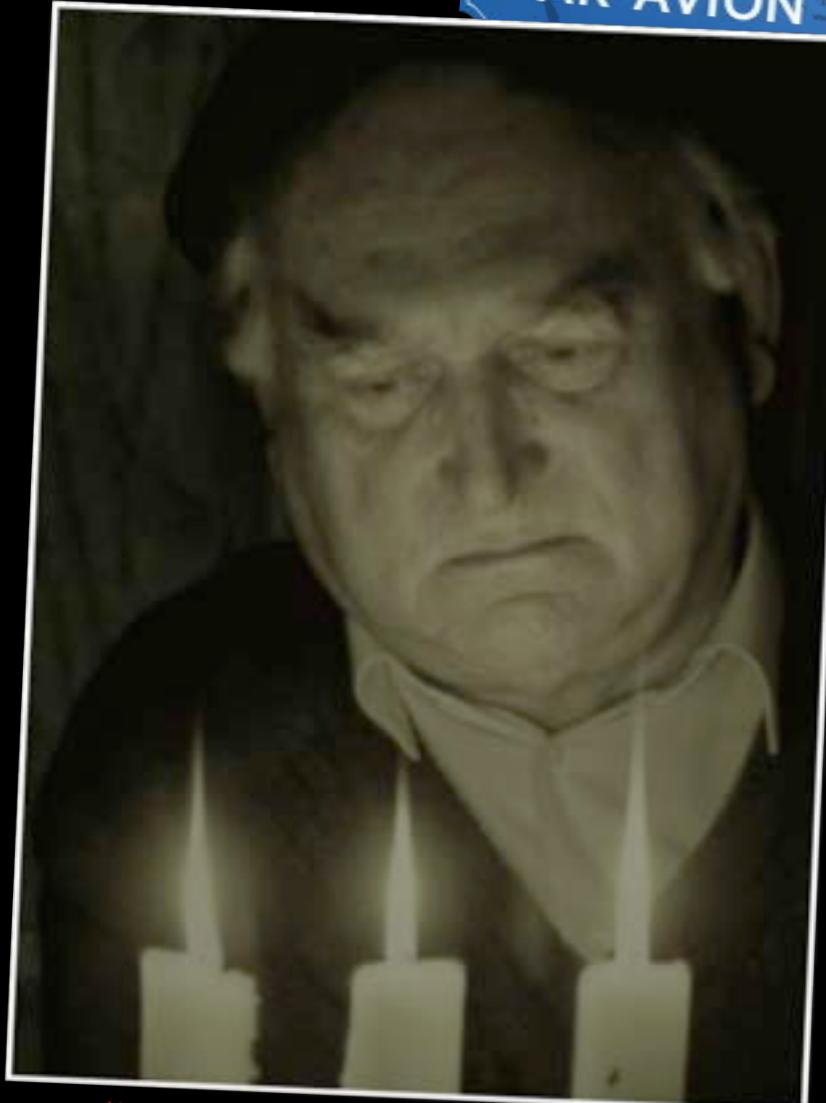
ZAŠTO PREDAVANJE?

•♦•♦•♦•♦•

U životu uvijek sam se nastojao družiti s ljudima koji znaju više od mene i od njih učiti. Družio sam se s mnogima. Iz zahvalnosti za sve što su me podučili i naučili osjećam potrebu da svoje znanje i iskustvo i ja podijelim sa drugima.

Od njih sam naučio:

- Da dobro promislim što ću raditi, odredim ciljeve i planiram rad
- Kada završin rad da utvrdim što sam napravio i koliko sam zadovoljan postignutim
- Na kraju da zaključim je li sve to vrijedilo truda i imalo smisla

Akademik Branko Fučić – E DA, TAKO TI JE TO MOJ PERE

ZAŠTO PREDAVANJE?

NEKIMA JE I TUĐE GOVNO SLAĐE NEGO DOMAĆA TORTA

ZAŠTO PREDAVANJE?

Znamo, za uzrečicu “Da se jednom fotografijom može reći više nego sa tisuću riječi” i da je prvenstvena namjena fotografija da ih se gleda. No mnogi smatraju da o fotografiji treba i govoriti a ja smatram i pisati. Da bi mogli gledati, govoriti ili pisati; O FOTOGRAFIJI treba prije svega **RAZMIŠLJATI!**

Ovim predavanjem želim s vama podijeliti neka svoja razmišljanja i iskustva u stvaranju fotografije (što je fotografirano i kako je fotografirano) te načina oblikovanja fotografskog djela kao što je knjiga **ŠTROLIGI** i u dijalogu propitati neke nedoumice u svezi sa fotografijom kao neumjetničkim i umjetničkim djelom, estetikom uobličenja fotografskog djela, o poetskom i imaginarnom, bespovratnosti i nezavršivosti fotografije, sadržaju, formi i duhovnosti, suvremenoj estetici u fotografiji, budućnosti umjetnosti, filozofiji.

Zašto ljudi fotografiraju

Ljepota u fotografiji

UZDUŽ NEKIH RIJEKA Razgovori i fotografije

MOŽE LI SE FOTOGRAFIJA POUČAVATI?

Može li se fotografija poučavati?

Treba li je poučavati?

Ako treba moram li je ja poučavati?.

Pita se ROBERT ADAMS u knjizi *Zašto ljudi fotografiraju?*

ADAMS zaključuje da se praksa i poučavanje ne isključuju potpuno ali "malo je ljudi gdje su ta dva entuzijazma u ravnoteži"

MI FOTOGRAFIRAMO KAKO BISMO POKAZALI DA JE ONO
ŠTO STOJI PRED NAMA VEĆE I ZANIMLJIVIJE OD NAS
SAMIH

PAR AVION

ŠTO JE FOTOGRAFIJA ?

• • •

Fotografija je tehnika
digitalnog ili kemijskog
zapisivanja prizora iz stvarnosti
na sloju materijala koji je
osjetljiv na svjetlost koja na
njega pada. Riječ dolazi od
grčkog φως phos ("svjetlo"), te
γραφις graphis ("crtanje") ili
γραφη graphê, koje zajedno
znače otprilike "crtanje pomoću
svjetla". (Wikipedija)

ZAGONETKA FOTOGRAFIJE

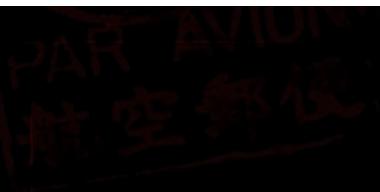

- ❖ U mnogim zemljama “činom fotografiranja” NAZIVA SE ONAJ KRATKI TRENUTAK KADA JE PRITISNUT OKIDAČ NA FOTOAPARATU i svjetlo prolazeći kroz objektiv na filmu ili digitalnom čipu ostavlja svoj trag, stoga se autorom fotografije smatra osoba koja je pritisnula okidač, no sveukupni rad na stvaranju fotografije je daleko složeniji postupak jer on u osnovi uključuje zamišljanje, stvaranje i prezentaciju fotografskog djela, što otvara brojna pitanja i nedoumice na koje se nude različiti odgovori koji su vrlo često međusobno suprostavljeni, stoga fotografija je još uvijek svojevrsna zagonetka.

ŠTO JE SPECIFIČNO FOTOGRAFSKO U FOTOGRAFIJI?

- ❖ Ono što je specifično fotografsko u fotografiji označava pojam "fotografičnosti" kao začuđujući spoj bespovratnog i nezavršivog što se ostvaruje kroz nekoliko etapa i danas na dva osnovna načina fotografiranja FILMSKI KEMIJSKIM PROCESOM i DIGITALNO RAČUNALNIM PROCESOM kroz dvije onovne faze;
- ❖ **BESPOVRATNU ili PRVU FAZU i NEZAVRŠIVU ili DRUGU FAZU**
- ❖ BESPOVRATNU ili PRVU FAZU čini bilježenje i fiksiranje fotografске slike na medij(filmski pozitiv ili negativ, te čip odnosno karticu, CD, DVD ,računalni disk na osnovu kojeg će se stvarati različiti oblici fotografskog djela u drugoj fazi. Jedno od bitnih obilježja fotografičnosti u prvoj fazi je i dubinska oštRNA (ovisna o žarišnoj daljini i otvoru blende objektiva) kojom se u velikoj mjeri reducira plan ili polje dubinske oštRINE i tako transformira, mijenja odnosno naglašava bitno oku vidljivo na fotografskoj slici u odnosu na vidljivo u stvarnoj slici u realnosti.Ovo se obilježje pod utjecajem fotografije počinje koristiti i u slikarstvu.
- ❖ NEZAVRŠIVU ili DRUGU FAZU čini izrada ili tiskanje fotografija ili njihova projekcija na platnu ili ekranu na osnovu fotografskog medija bilo filma crno bijelog ili kolor, pozitiva ili negativa ili digitalnog zapisa sačuvanog na različitim medijima.

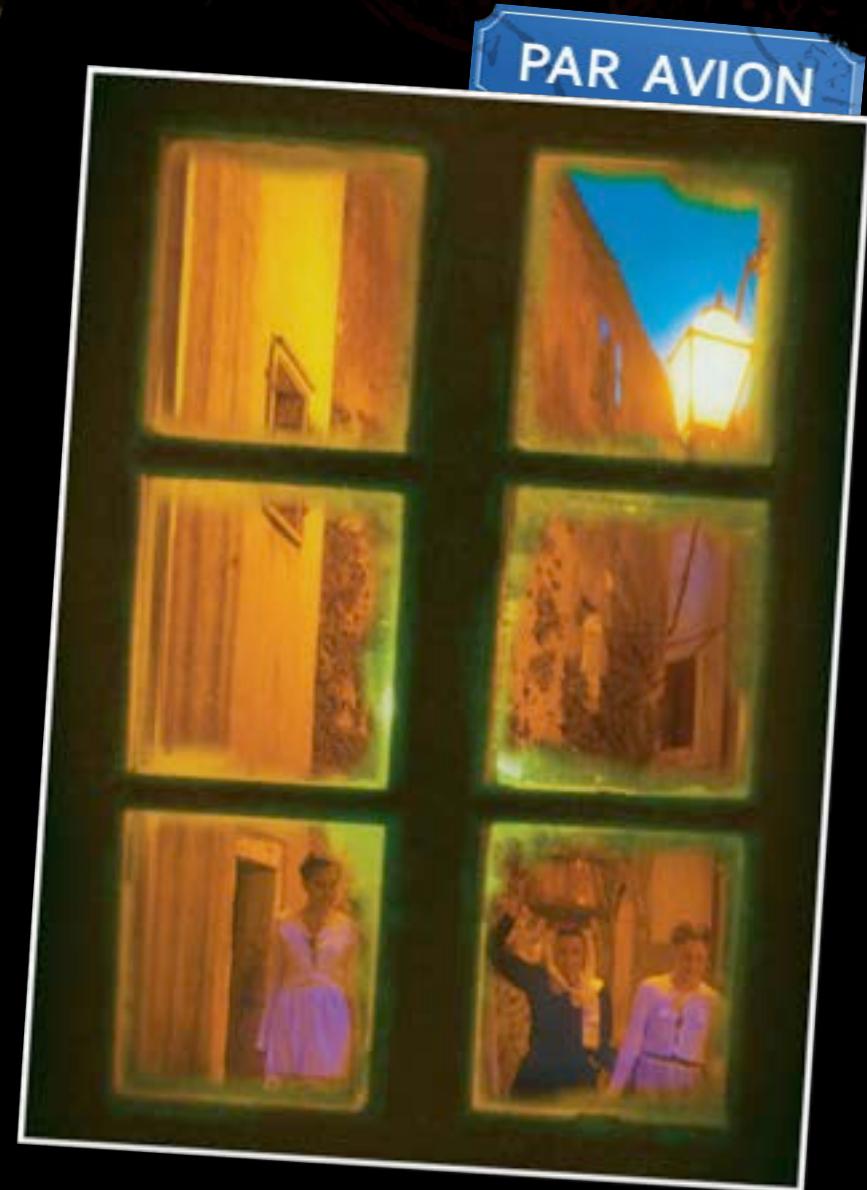

ŠTO JE CILJ FOTOGRAFIRANJA?

DA LI JE CILJ OBLIČENJEM
FOTOGRAFSKOG DJELA

REALNOST DOKUMENTIRATI
ILI

KREATIVNO INTERPRETIRATI
udahnjujući fotografijama vizualnu
sugestivnost lirske impresije i
intimističke ekspresije. ."

JE LI SVAKA FOTOGRAFIJA NEKO REŽISERSKO UPORIZORENJE?

1932. Ručak na vrhu nebodera GE Building Rockfeler centar

TKO JOŠ MOŽE POVJEROVATI DA JE FOTOGRAFSKI SNIMAK NEKAKAV DOKAZ?

Fotografija je trag i zato u sebi nosi poeziju. Fotograf je netko tko mora ostaviti, bolje rečeno mora stvoriti trage svog prolaska i prolaska pojave, trage svoga, fotografskog, susreta sa tim pojavama. On zato i jeste umjetnik.

Svojom ljepotom i uzvišenošću, fotografска djela su dala dokaz o postojanju umjetnosti fotografije; prema tome, filozof se jednoga dana mora s tim pitanjima suočiti, budući im je značaj egzistencijalne, estetske i epistemološke prirode. Filozofsko razmišljanje omogućava nam da preispitamo ne samo fotografiju i umjetnost nego i odnose kakve ljudi imaju prema svijetu, prema predstavama i prema samima sebi.

(Francois Soulages ESTETIKA FOTOGRAFIJE)

VJERUJETE LI U STVARNOST FOTOGRAFIJE ?

Fotograf ne prenosi slike nego ih pravi. Fotografi moraju biti na istom nivou kao i slikari kada je riječ o problemu stvarnosti; jer, to je jedan od uvjeta da, praveći fotografije, stvaraju umjetnička djela.

Duane Michals ([1932.](#)) američki fotograf) piše tekst po fotografijama, dajući informacije koje slika sama ne može prenijeti

VJERUJETE LI U STVARNOST FOTOGRAFIJE ?

•♦• ————— •♦•

“Nisam video ono što sam fotografirao, nego sam to napravio”

Duane Michals (1932.) američki fotograf pravi inovativne uporabe foto-sekvenci, često uključuje tekst ispitujući emocije i filozofiju

VJERUJETE LI U STVARNOST FOTOGRAFIJE ?

Stvarnost na fotografiji nije stvarnost svijeta u kojem živimo. "Jedina stvarnost koju sasvim izvjesno poznajem jeste ona koja se odigrava u meni: to su moja osjećanja... Ljudi vjeruju u stvarnost fotografije, ali ne i u stvarnost uljanih slika. Time su fotografi u prednosti. Ali je nezgoda u tome što i fotografi vjeruju u stvarnost fotografije.... Užasavam se živopisnosti, moje slike su prije svega mentalne: njihove granice su granice mojega duha."

Duane Michals (1932.) američki fotograf priča priču kroz niz fotografija.

ODLUČUJUĆI TRENUTAK

"Razmislite dok pucate!" tim riječima Munkacsi je izrazio fotografski credo za modni magazin Harper Bazaar 1935. Ove riječi karakteriziraju njegov način rada i utjecaj njegovih fotografija – na druge fotografе poput Bressona. Biti na pravom mjestu u pravo vrijeme i otpustiti okidač spontano, bez forsiranja. Shvatiti važnost trenuka, djelovati brzo imati osjećaj za pokret, kompoziciju, skladnost.

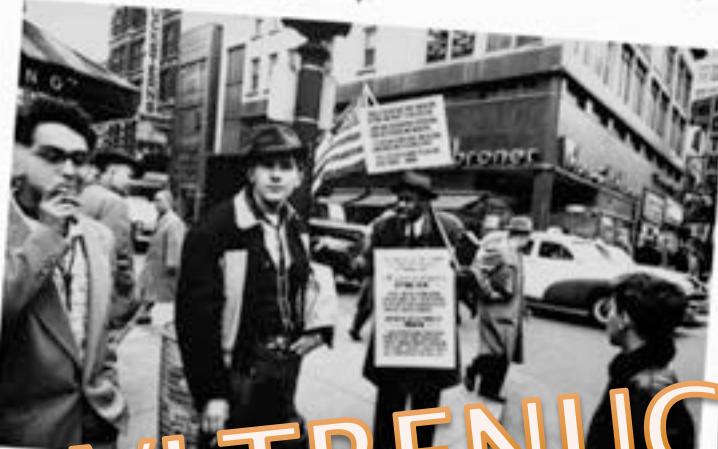
Čin fotografiranja sastoji se od hvatanja događaja karakterističnog za neku stvar, biće ili situaciju. Da bi to postigao fotograf bi poput lovca trebao krenuti u potragu: "Hodao sam čitav dan, napetog duha, tražeći po ulicama prizore koje bih snimkom zgrabilo iznenada, bez pripreme, *in flagranti*. Najviše sam želio da u jednoj jedinoj slici uhvatim suštinu nekog naoko izniklog prizora."

Cartier-Bresson, Henri

William Klein Sonyjev svjetski fotograf godine

Fotograf i filmski poznat po ironičnom pristupu i jednom i drugom mediju te korištenju neobičajenih fotografiskih teknika u kontekstu modne i novinske fotografije, Klein (1928.) će nagradu primiti na svečanosti u Londonu 26. travnja

SVI TRENUCI SU ODLUČUJUĆI

“Išao sam u suprotnom smjeru od Bressona; napustio sam mit o objektivnosti”

Willian Klein (1928. New York) američki slikar, redatelj i fotograf. Živi i radi u Parizu.

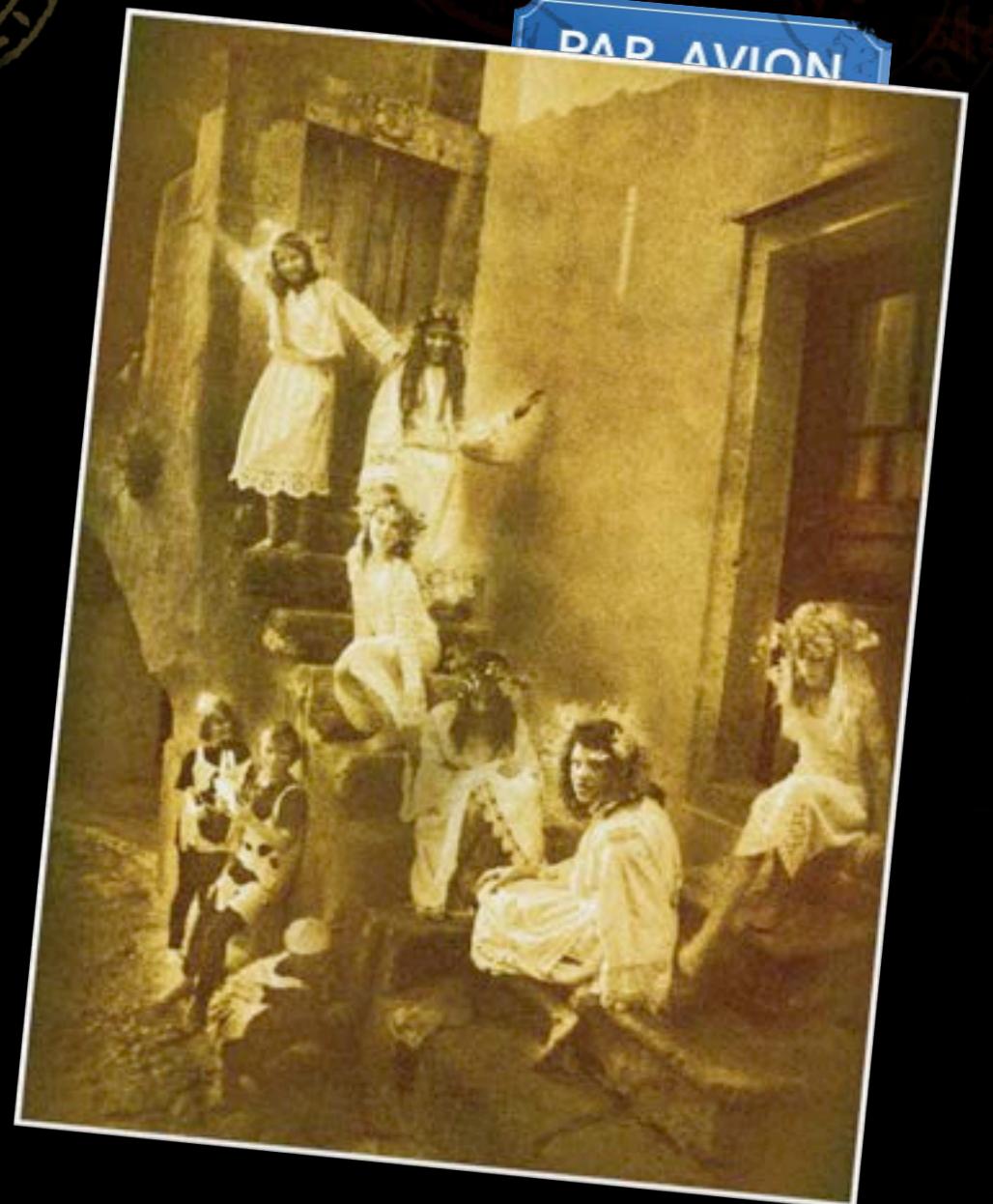
Kao fotograf, objavio je više knjiga o velikim gradovima: New York Rim, Moskva, Tokio, Pariz

PAR AVION
航空郵便

FOTOGRAFIJA slika svijeta ?

•♦• Za neke je fotografija slika svijeta. Ona je okvir onoga u čemu egzistiramo, a za što često nismo svjesni da postoji. Roland Barthes, (autor knjige SVJETLA KOMORA) kaže da je "fotografija istodobno prisutna i odsutna". Nje i ima i nema, jer sve u što gledamo ne moramo nužno i vidjeti. To je igra prisutnosti i odsutnosti, razlikovanja u gledanju i u onome što vidimo. Fotografiju svatko gleda sam, kaže Barthes. U činu ulaženja u prizor koji se nalazi pred nama je sadržana samoća, odnos jedan na jedan; to je nesigurno polje uokolo kojeg se stvara imaginarni okvir koji će svatko od nas ispisati sam.

PAR AVION

MALIĆ ČEZ BOČA

U Boči je jedna Francuska. Va vremenu mogu dokumentovati na ovakav način jedan francuski fotograf. Dva ili tri godine je Stano Šćekićevina. Uvjet kada je podiže u ovu vremena vašeg izložba, možda ne tako nepraktično i neprilogu maličevu. On se želi da ne otkrije svetu. Uz to je maličevu deljivost. Ni vješt da se može na pravilno. A maličev je bilo to da je stavlja u ovu maličevu i da ne otkrije maličevu. Bočina podiže u ovu maličev. A vašem vremenu maličevu su se i takviči osmisliti na ovakav način.

PAR AVION

ZA MENE JE FOTOGRAFIJA SREDSTVO DOKUMENTACIJE, ALI I TRANSFORMACIJE KOJA DAJE MOGUĆNOST DA AUTOR ISKAŽE UMJETNIČKU KREATIVNOST.

(Petar Trinajstić intervju

VRBNIČKI VIDICI 2012.)

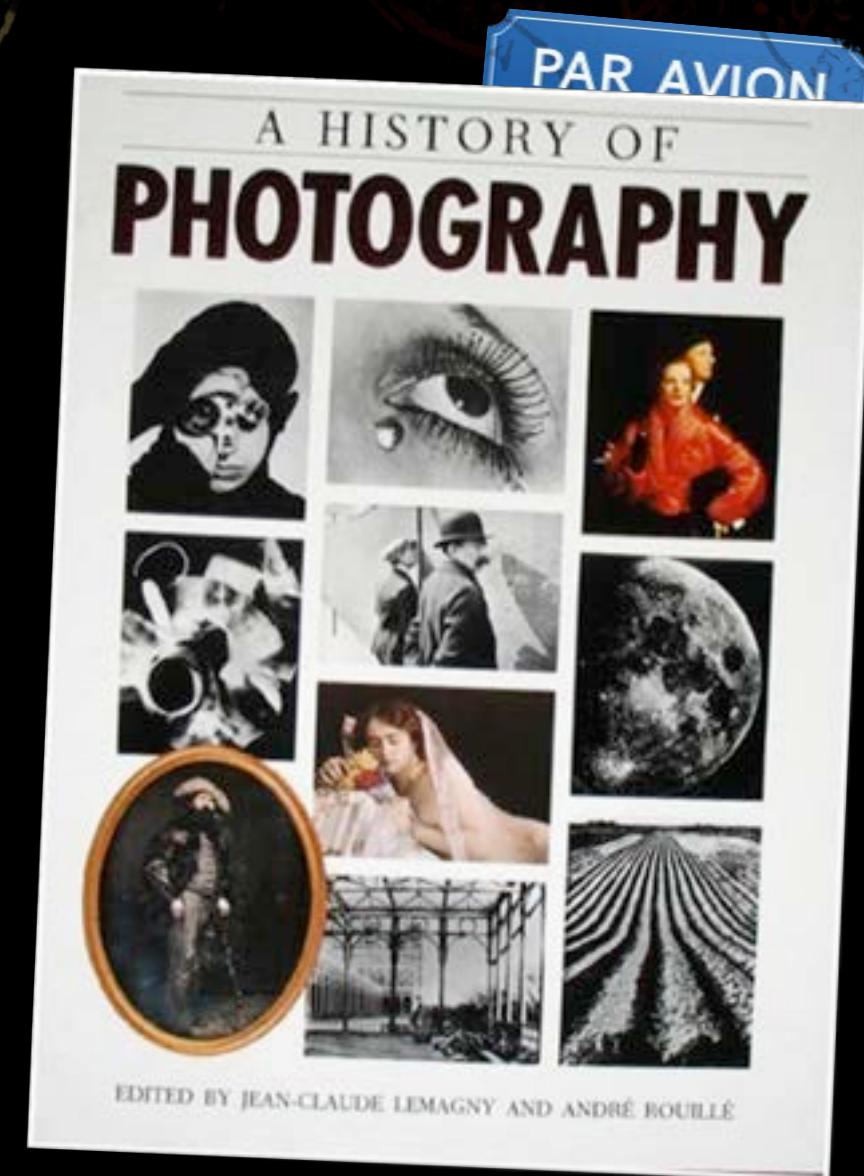
PAR AVION
航空部

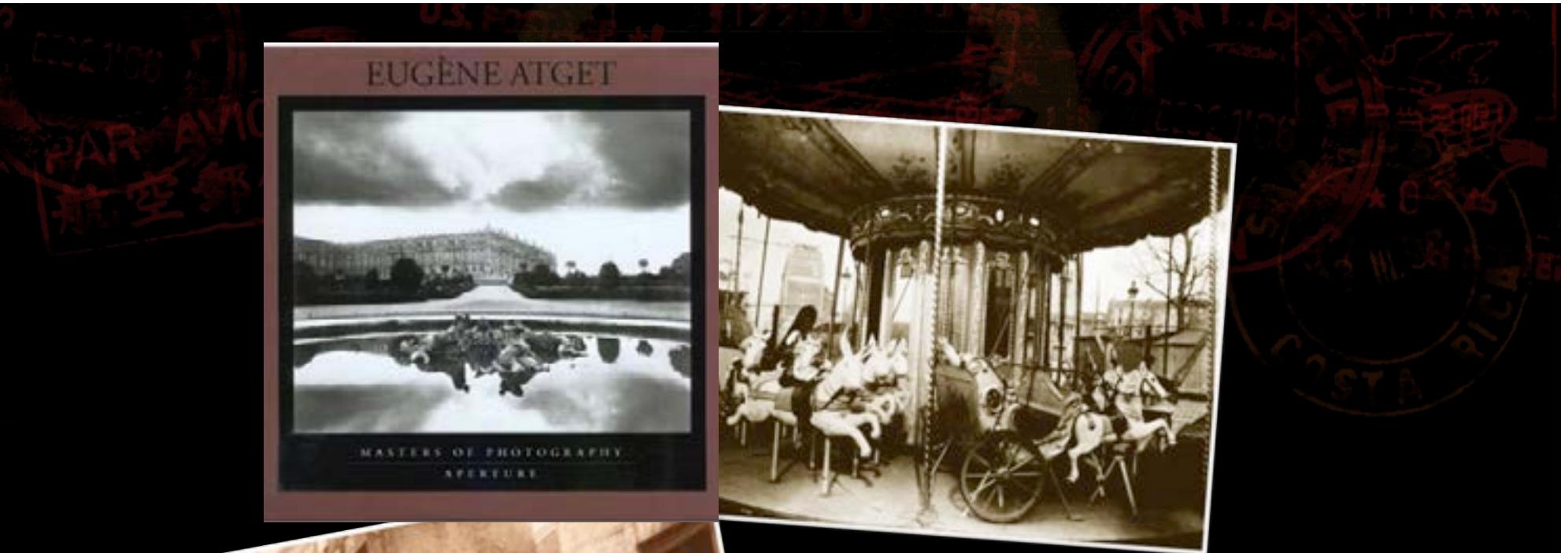

SVAKA SE FOTOGRAFIJA MOŽE
PROMATRATI IZ UGLA
DOKUMENTA ILI IZ UGLA
UMJETNOSTI.

NIJE RIJEČ O DVije VRSTI
FOTOGRAFIJE. O TOME
ODLUČUJE POGLED ONOGA TKO
FOTOGRAFIJU PROMATRA.

Jean-Claude Lemagny predavanje;
Obogatiti, sačuvati, pokazati

Neki fotografi ne žele da se njihove fotografije promatra kao umjetnička djela već kao "snažne dokumentarne fotografije".

To su dokumenti imam ih na hiljade (Eugene Atget)

Sad će je to?
Če to je bilo,
če ni,
tako je bilo.

TRAŽENJE ILI STVARANJE FOTOGRAFIJE?

Umjetničku fotografiju možemo tražiti ili stvarati. Nekada sam je više tražio a danas je više stvaram. Tako sam stvorio neke fotografije baš za ovu knjigu prema zahtjevu sadržaja knjige, a druge sam prema istom zahtjevu pronašao u svojoj arhivi i sada objavljene u knjizi potpuno ih drugačije percipiram i doživljavan upravo kao školski primjer "bespovratnosti i nezavršenosti" fotografije.

(Petar Trinajstić)

Kada je u pitanju stvaralačka fotografija, fotografija na slobodnu temu odnosno fotografije sa svrhom kakvu imaju u našoj knjizi onda autor ima slobodu da iskaže svoju kreativnost i na taj način kod gledatelja pobudi određene emocije, potakne ga na maštanje, razmišljanje i djelovanje. U takvoj namjeni fotografije, po mom dubokom uvjerenju, svakako da je računalna obrada fotografije ili "photoshopa" dobrodošla i poželjna intervencija kao što je nekada bilo retuširanje i drugi zahvati u tamnoj komori ili fotomontaže, ali ne iz razloga da se napravi samo dopadljiva fotografija jer onda je to kič, nego da bi fotografija bila sadržajno i estetski dojmljiva te da pozorni gledatelj iz nje može iščitati što više informacija da ga potakne da u svojem zamišljanju, mašti stvara nove, svoje slike i sudove.

DALI ZNAMO : ZAŠTO FOTOGRAFIRAMO?

•♦• •♦•

Rješenje zagonetke života u prostoru i vremenu nalazi se van prostora i vremena.

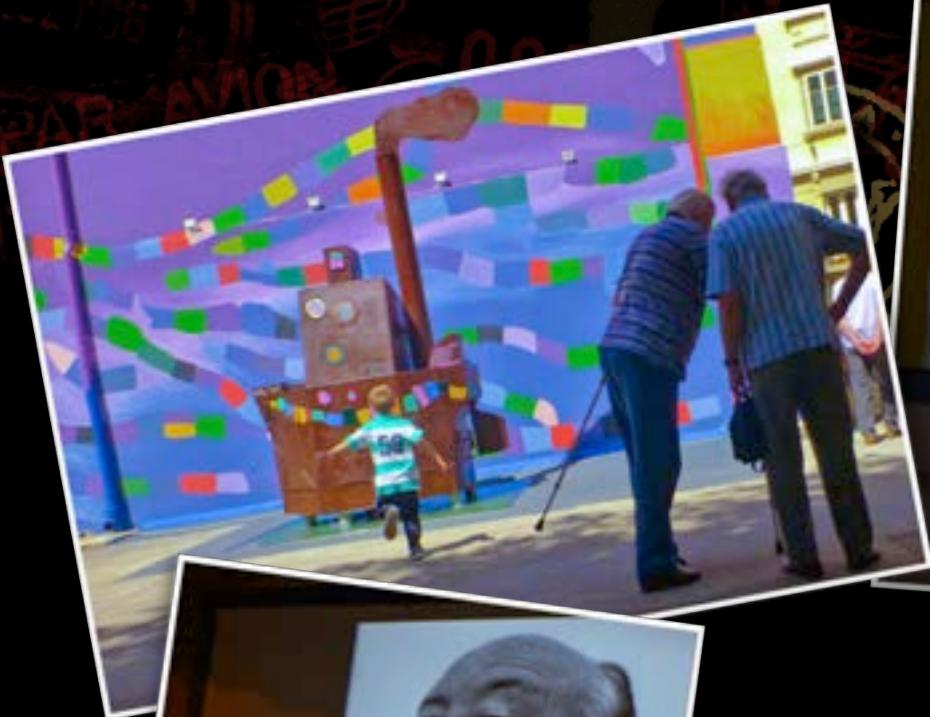
Garry Winogrand, američki fotograf 1928.-1984.

PRAVIM FOTOGRAFIJU OVE I ONE STVARI DA VIDIM KAKO TA STVAR
IZGLEDA.

FOTOGRAFIJU MORA PRATITI RAZMIŠLJANJE O FOTOGRAFIJI ; "Fotografija istovremeno govori o fotografiranom i o tome kako je fotografirano. KADA IMAM NEKU VAŠU FOTOGRAFIJU, NE VIDIM VAS, VEĆ SAMO FOTOGRAFIJU. DOŠLO JE DO PROMJENE I TA PROMJENA MENE ZANIMA".

(Garry Winogrand, američki fotograf 1928.-1984. ŽENE SU LIJEPE)

FOTOGRAFSKO BILJEŽENJE

OSNOVNO JE SVOJSTVO FOTOGRAFSKE DJELATNOSTI. ZAHVALJUJUJUĆI NJEMU FOTOGRAFIJI PRIPADA SREDIŠNJE MJESTO U SUVREMENOJ UMJETNOSTI. NA OSNOVU SAMOSVOJNIH PRISTUPA POPUT RADOVA MANA REYA I RAZMIŠLJANJA ANDREA MALRAUXA: FOTOGRAFIJA RADA FIKTIVNE UMJETNOSTI NA KVADRAT; TADA PREDMETI FOTOGRAFIJE MOGU BITI NE SAMO UMJETNIČKA DJELA I UMJETNOST, VEĆ I FOTOGRAFIJA.

PORTRET PORTRETA autor PETAR TRINAJSTIĆ

FOTOGRAFSKO BILJEŽENJE

Ne želim više gubiti vrijeme u muzejima, galerijama i crkvama da bi uz lošu rasvjetu i ograničeno kretanje promatrao UMJETNIČKA DJELA kad će ih bolje i detaljnije upoznati preko dobre fotografije u nekoj fotomonografiji ili putem interneta.

Iz razgovora s fotografom Anton Vrzottijen

Kadriranje jedne skulpture, kut pod kojim je snimljena, a najviše pažljivo proučeno osvjetljenje, često daju snažan, upečatljiv naglasak onome što je dotad bilo samo nagovješćeno.

S fotografijom je napravljen oštar rez u povijesti umjetnosti i ljudskoj povijesti uopće; možemo primati slike svih umjetničkih djela. Taj prijem odlikuju univrsalnost i fikcija. (ANDREA MALRAUX)

007 IDE NA KUBU

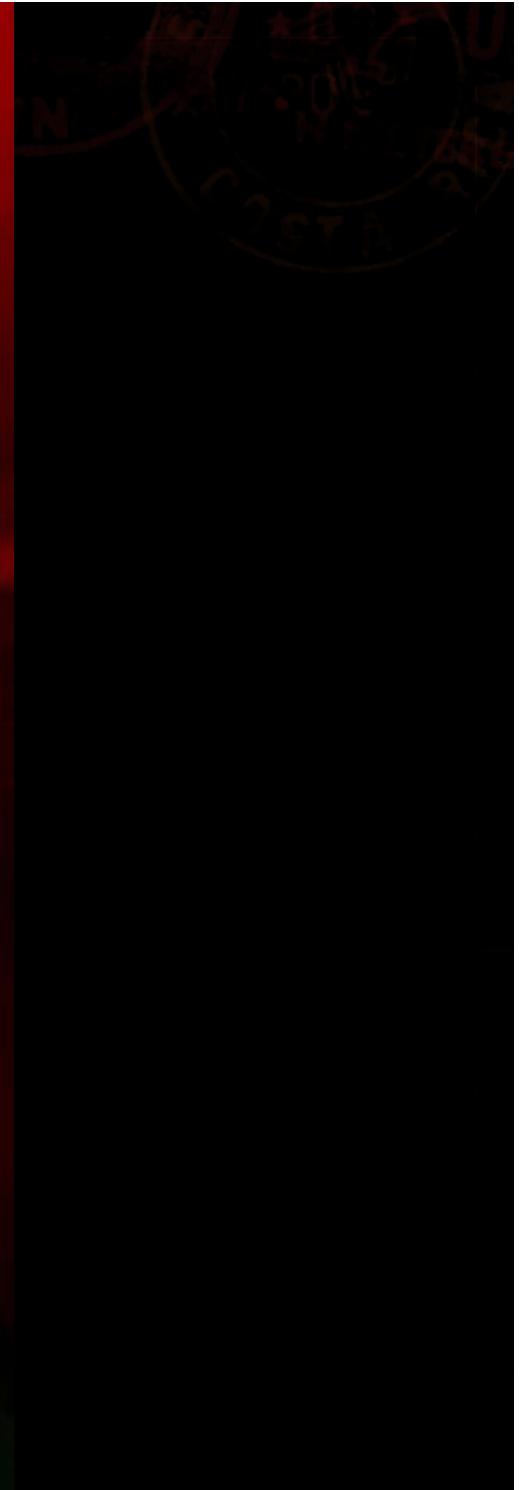
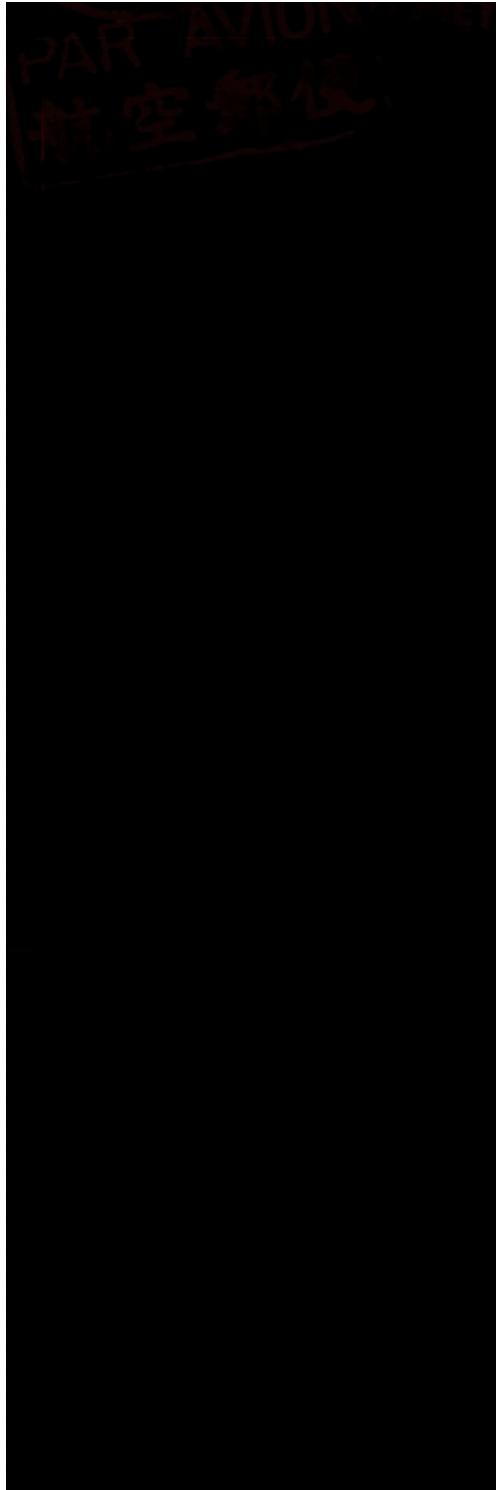
SAM IZRAĐUJE RAZNE INSTALACIJE I FIGURE I MONTIRA IH U PRIRODNOM I UMJETNOM AMBIJENTU. PONEKAD FOTOGRAFIRA TE INSTALACIJE DA BI POSTALE FOTOGRAVSKO DJELO A NEKADA DA BI BILE SAMO NJEGOV TRAG.

BORISLAV BOŽIĆ

PART AVION
INTERVIEW
(TÉLÉVISION)

FOTOGRAFIJA FOTOGRAFIJE

Svaka fotografija nije toliko
slika svijeta koliko dio njega.
Neki ljudi ne vjeruju u to.
Drugi vjeruju.

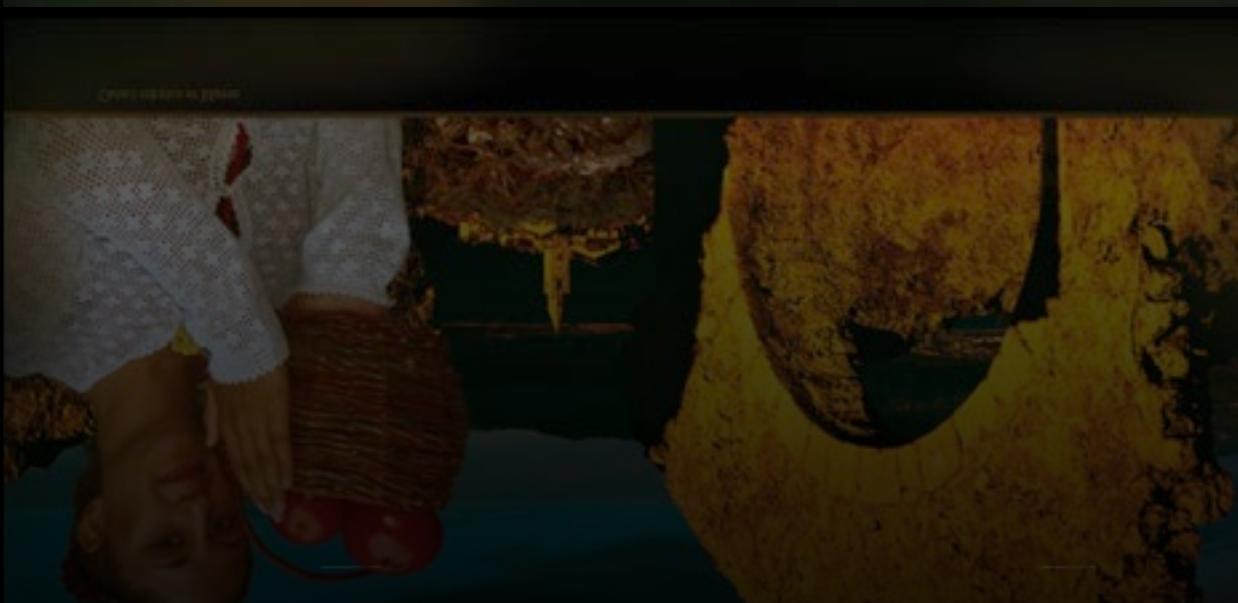
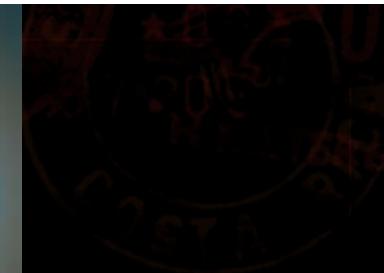

U podmorju Vrbnika autor fotografija uživio se u ulogu Mihovila Abramlića

PAR AVION
航空便

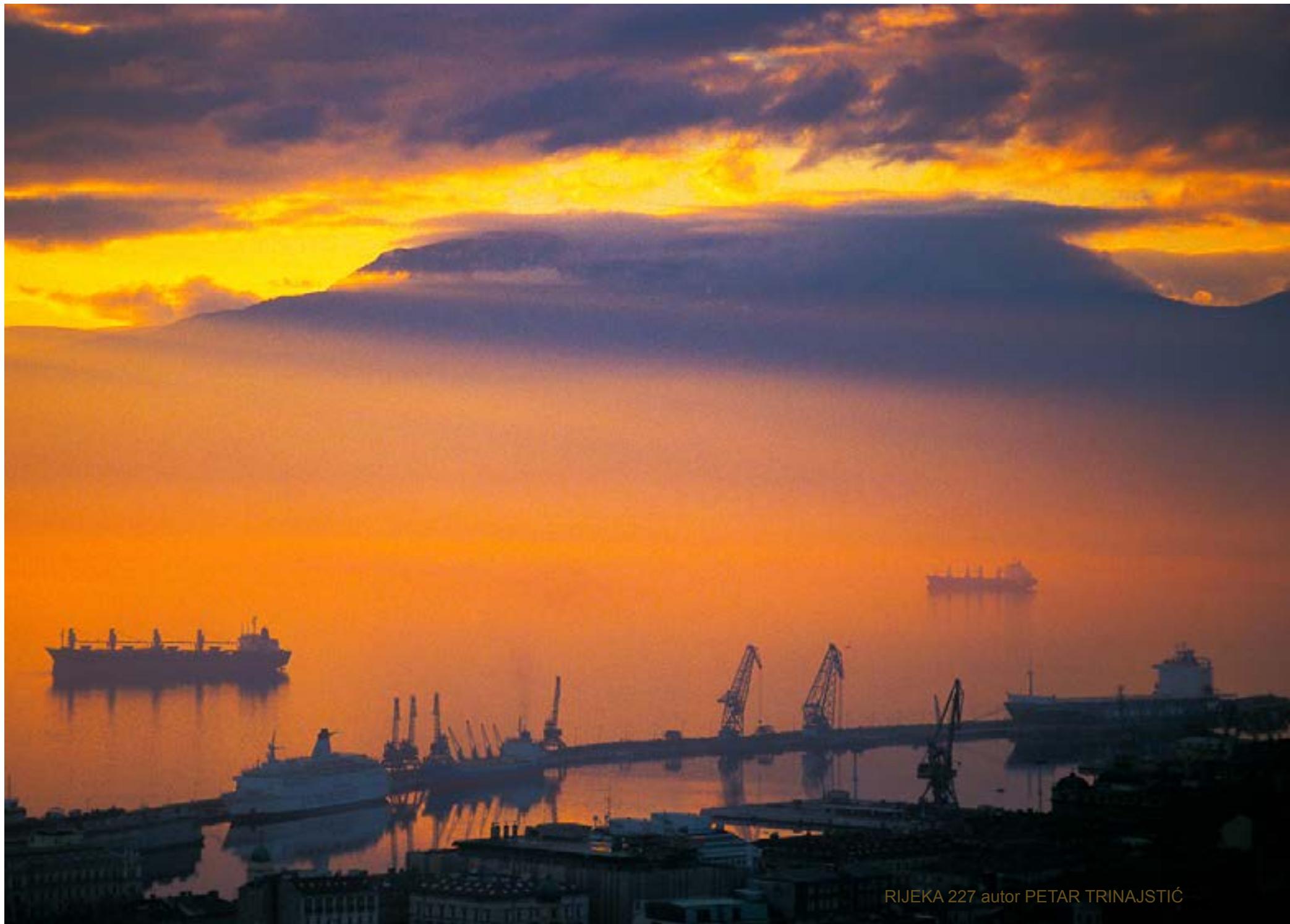
Vjadukt autor PETAR TRINAJSTIĆ 2011.

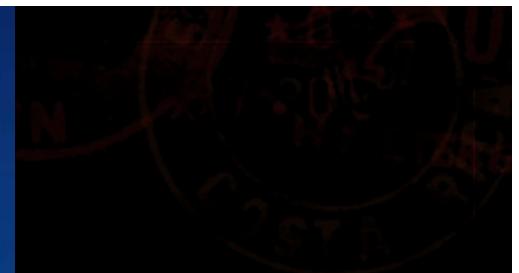
Istra143 autor PETAR TRINAJSTIĆ

Motovunski vinogradi autor PETAR TRINAJSTIĆ

RIJEKA 227 autor PETAR TRINAJSTIĆ

RIJEKA 536
autor PETAR TRINAJSTIĆ

LAND ART-ART

POETSKO KAO UMJETNIČKI IDEAL 1

... I napokon treći, a ne i posljednji razlog za ovu našu izložbu jest i sam autor, Petar Trinajstić, talentirani riječki fotograf, čije djelovanje i radove zagrebačka šira sredina ipak po našem mišljenju, premašio poznaće. Iako možda ovdje izložena djela nisu posve specifična na Trinajstićevu fotografsko stvaralaštvo, pa zagrebačkoj publici ostajemo dužni jednu potpuniju informaciju, ipak nam ona otkrivaju jedan gotovo "slikarski" nerv autora, koji probija iz svega što inače radi. Tema gromača Trinajstiću je, bez sumnje, pomogla, da se to "slikarsko" u njegovoj fotografiji izrazi u svojoj punoj punoći, čak u mjeri da nas podsjeti na jednoga drugoga, u javnosti mnogo poznatijeg pjesnika tih suhozidnih abareski, slikara Otona Glihu. Pa ipak, Trinajstić ni u jednom trenutku ne prestaje biti fotografom – umjetnikom, kojemu je sredstvo izražavanja zapis stvarnosti uz pomoć svjetla i sjene, i toj se zakonitosti on strogo podvrgava. U to nas uvjeravaju i fotografije "Krčka gromača"

Mirjana Šigir uz izložbu KRČKE GROMAČE u galeriji Foto kluba ZAGREB 1989.

POETSKO KAO UMJETNIČKI IDEAL 2

Petar Trinajstić je Gösta Berling koji sa srhom u očnom živcu leti i lebdi nad rodnim otokom odozgo portetira zemlju Boduliju. Otkriva i slika zemlju svoju obećanu – kraški kamenjar kojim od iskona urla bura i zavija jugovina i kojim milenijima teče ovčje i kozje mlijeko i sveudilj, nebrojenim pokoljenima curi znoj i kaplje vino i cijedi se maslinovo ulje, a bez prestanka zvone trnokopi, pralice i motike, traje neizmjeran rad ruku čovječjih koji elemntarnu prirodu neprestano preobrazuje u humanizirani pejsaž.

Leti i snima u kasnim popodnevnim satima kada se sjene odulje da bi ocrtale plastične oblike i kada narančasti spektar kasnog sunca zažari i tonski ujednači sve vrijednosti boja. Leti i u letu komponira. Tko prvi puta ugleda ove snimke zastat će u nedoumici dali su mnogi od njih fotografski izrezi ili su to reprodukcije umjetničkih slika. Veliko tematsko i veliko stilsko jedinstvo vlada u Trinajstičevoj krčkoj poemi.

Akademik dr Branko Fučić uz izložbu KRČKE GROMAČE 1989.

GROMČE modro oko autor PETAR TRINAJSTIĆ

POETSKO KAO UMJETNIČKI IDEAL 3

Kad slika u sebe upije višak stvarnosti, tad se taj višak preljeva iz nje poput bujice, a iz njena središta poteknu priče, simboli i značenja, metafore, poetika prostora, vrijeme, pa čak i prizori. Medij je međutim po sebi nulta točka percepcije, jer bez oka i duše, on je samo stvar, odnosno tehnologija koja je *produžetak našeg bića*, to jest osobne duhovnosti i osjećajnosti. Pa čak i stvarnost koja nije na slici, već izvan nje, podjednako je neutralna i toliko stvarna, da se tek pretvorbom u sliku mogu prepoznati njene oku skrivene dimenzije sadržane u trenutku njene sublimacije.

Želimir Koščević

PERE, OVA TI PJEVA!

Milan Tumara doživotni počasni predsjednik HSS

POETSKO KAO UMJETNIČKI IDEAL 4

Neki teoretičari "*poeziju*" i "*poetičnost*" koriste kao atribut kojim se ističe vrhunska umjetnička vrijednost, odnosno vrhunski umjetnički cilj.

Naime, od romantizma naovamo, u književnosti, ali i drugdje, "*poeziju*" i "*poetičnost*" držalo se idealtipskim "*umjetničkim*" pothvatom, "najčišćim" opredjeljenjem za estetske ciljeve, a osobito je tako bilo u razdoblju nastupa modernizma u umjetnostima koncem 19. i kroz cijelo 20. stoljeće. Neko djelo držalo se paradigmatski umjetničkim kad je – "doseglo poeziju". Odnosno, i cijelo jedno stvaralačko područje, poput filma i fotografije moglo se je priznati "kao umjetnost" - ako se u njemu moglo utvrditi (ili zamisliti) da može "*doseći poeziju*".

POETSKO IZLAGANJE

Najproširenije spominjani cilj poetskog izlaganja jest iskazivanje, pobuđivanje i razrada čovjekove senzibilnosti, podjednako one emotivne – tj. raspoloženja, emotivno obojenih stanja duha – ali i osjetilne, senzorno-senzualne senzibilnosti koja u pravilu prati i podržava određena raspoloženja. Ovime nije dano puno objašnjenje poetskog izlaganja, ali su dane smjernice za dalje ispitivanje konkretnih varijanti poetskog izlaganja, za razrađenije shvaćanje o čemu je tu sve riječ.

POETSKI POSTUPCI

- a) *Odstupanje od narativnog i deskriptivnog izlaganja*
- b) *Ritam, ritmizacija*
- c) *Fragmentarizacija, dekontekstualizacija*
- d) **Stilizacije** (svaki formativni otklon od uobičajenog izgleda, uhodana prikazivanja)
- e) **Asocijativnost** – "naš unutarnji govor nije govor rječi, nego asocijacija slika" *načelo kontrasta i analogije, razlike i sličnosti ali onih rješenja koji se odnose na "višu" interpretativnu razinu, onu duhovnih reakcija*

DVOLIČNOST – ova fotografija mi se gadi ali jančevinu ipak volim
autor PETAR TRINAJSTIĆ 2012.

d)

STILIZACIJE

Osobito je važna razrada svjetlosti i sjene unutar kadra kojom se može postizati i posve apstrakcijski estetsku vrijednost. Prema Dulac, u "bljesku umjetnog osvjetljenja i dubine sjenki" ostvarivat će se "zvučnost osjećaja" (Dulac, 1927/1978: 295). Neki će upravo svjetlo smatrati ključnim izvorom "atmosfere":

Važne su pri snimanju i promjene u rasvjeti, fotografске nijanse, mistični Abtönung, kojim se odlikuju neki njemački a još više švedski filmovi. Zgodnim izvorom osvjetljenja stvara se atmosfera, koja je tako važan faktor u mnogim psihološkim filmovima. (Hergešić, 1929/1993: 28) U vezi i sa svjetlošću, ali i ne samo s njome, bit će važni formalno kompozicijski, grafički odnosi u kadru: "sklad i nesklad linija"; različite optičke intervencije koje transformiraju na nadziran način strukturu onoga što kadar nudi (avangardisti su tu bili osobito inventivni u korištenju kaleidoskopske slike, dvostrukih i višestrukih ekspozicija, anamorfne slike, slike u negativu, "rayograma"...); osobita "formalna", grafičko-kompozicijska priroda predmeta u prizoru – "arhitektonske proporcije dekora" (tj. uočavanje grafičkih regularnosti i vizurnih "kompozicija" u zatečenim ambijentima: Dulac 1972/1978: 295); osobite vizure kojim se naglašava grafička strana prizora (jaki donji i gornji rakursi, itd.

KRČKA BISKUPIJA

OTOCI ŽUDE ZA NJEGOVIM NAUKOM

KRČKA BISKUPIJA OTOCI ŽUDE ZA NJEGOVIM NAUKOM

POEMA SVJETLOSTI

"Ovo je poema svjetlosti. Svjetlost je ključni motiv ove monografije. Zato možemo autora nazvati vjernikom svjetlosti. Mnoštvo motiva svjetlosti, svijeća, svjetlost na licima zemlje, otoka, mora, posvećenog kamena marom našeg čovjeka ispunja stranice monografije. Vidjet ćete svjetlost na licima naših znamenitih zgrada, crkava, palača, raznih zdanja... Svjetlost na licima vjernika. Riječ je o mističnoj svjetlosti.

Ovdje je riječ o svjetlu koje je dalo osebujan oblik životu na ovim otocima od pamтивјека, od почетка еванђеља", истакнуо је између остalogа dr. Anton Tamarut govoreći о уметничком дјому Тринајстићева фотографског записа.

KAKO KREIRATI FOTOGRAFIJE ZA KNJIGU

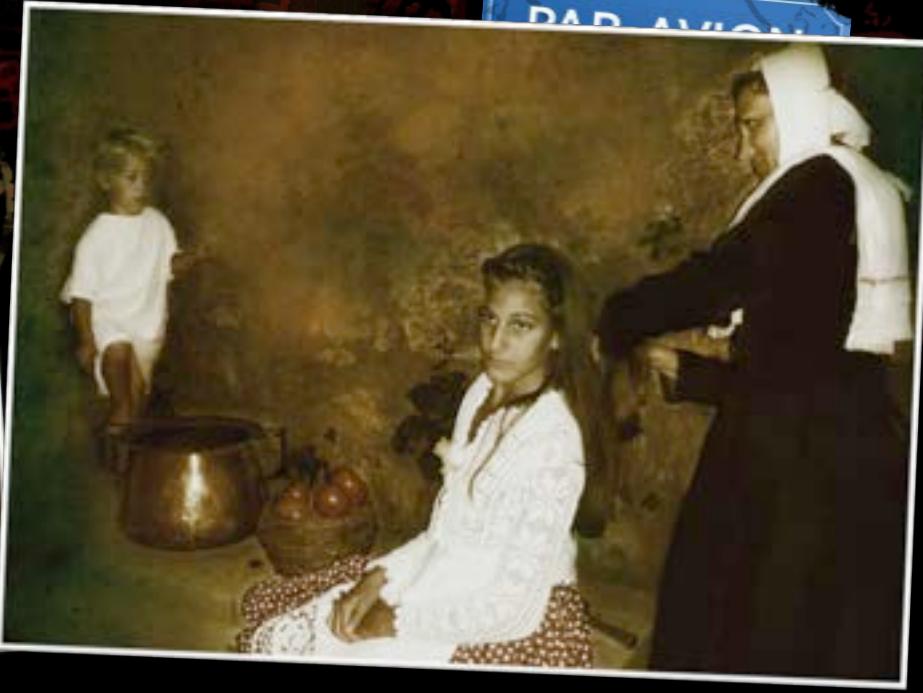
Kada mi je Marija ponudila da zajedno s njom budem koautor knjige Štroligi prvo mi se je nametnulo pitanje kako da kreiram i ostvarim fotografiju koja neće biti samo odraz objektivne stvarnosti i *neprijatelj poezije i sna, sluškinja nauka i umjetnosti* kako je tvrdio Baudelaire čije su riječi dugo bile navođene kao “*istinite tvrdnje i teorijski okvir*” kojeg su se čvrsto držali mnogi teoretičari i pisci. Postojala je i opasnost da zastranim, ako podcijenim tekst držeći se potpuno oprečne tvrdnje “*književnost fotografije je sama fotografija*” što ju je napisao ugledni Deni Roche, jedan od predvodnika avangardne poetike. S druge strane kada dva autora rade na zajedničkom ostvarenju uvek postoji opasnost određenog razmimolaženja i sukoba.

PAR AVION

Marija Kraljić - Petar Trinajstić

Štroligi

TEMELJI ESTETIKE _ FOTOGRAFIJE ZA KNJIGU ŠTROLIGI

Temeljno pitanje je bilo kako kreirati fotografiju za priče napisane na osnovu usmene predaje. Opredjelio sam se da na osnovu iskustva i saznanja stečenog u stvaranju fotografije za moje predhodne knjige oslonim se na imaginaciju i tako kreiran novi stil fotografije u skladu sa temom na način da tekst ne bude podređen fotografiji, niti fotografija tekstu.

Da stilom fotografije budu usklađene sa sadržajem knjige, da što više potsjećaju na prošla vremena, da izgledaju kao dokumentarne ali da budu i poetske, metaforične, da potiču imaginaciju. Kod opredjedenja za novi stil uvijek sam imao na umu da ću koristiti i već postojeće fotografije (koje sam snimio prije više desetljeća) stoga nove fotografije trebaju biti snimljene na način da se što teže uči razlika među njima

KONCEPT ZA KNJIGU ŠTROLIGI

Koncept knjige sam zanislio na način da knjiga bude zanimljiva i privlačna na prvi pogled, i prije čitanja već kod samog listanja.

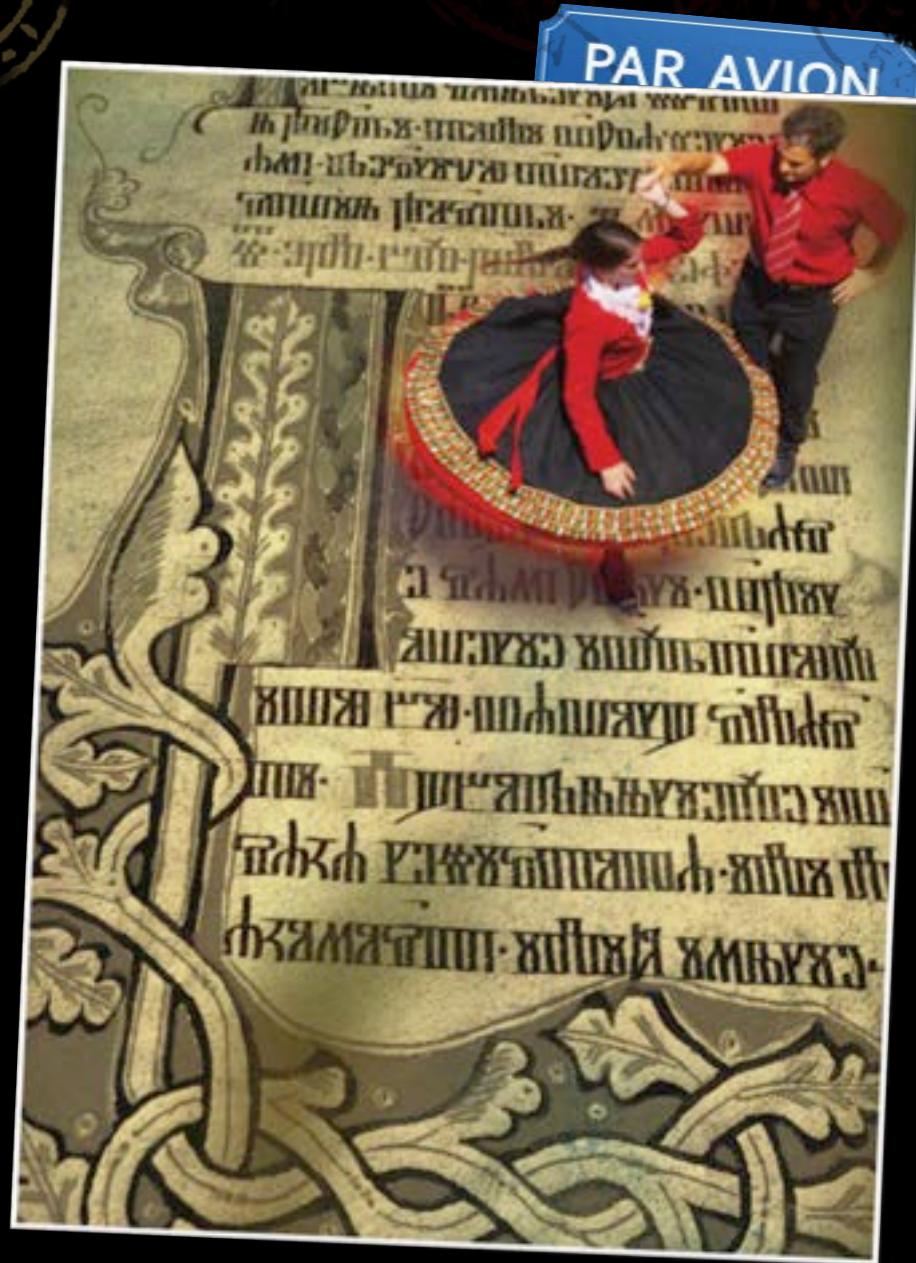
Odlučio sam da Marijini tekstovi budu popraćeni fotografijama koje će biti malo bajkovite da bude maštu i da čitalj odnosno gledatelj fotografije zajedno sa tekstrom doživi kao jednu međusobno usklađenu cjelinu u kojoj se slika i tekst međusobno nadopunjavaju, a zajedno čine novu vrijednost.

Stoga sam od faze zamišljana fotografije do fotografiranja te izbora fotografija i grafičkog uređenja knjige, nastojao da čitatelj uz fotografije što potpunije doživi tekstove, a da izabrane fotografije uz tekstove postanu informativnije, razumljivije, prihvatljivije, samosvjesnije i umjetnički vrednije.

Prema Flusserevoj filozofiji fotografije, utemeljenoj na tradiciji zapadnoeuropske misli koja ne odvaja duhovno od fizičkog, točnije tjelesnoga, svekoliku ljudsku povijest obilježuje borba povijesne svijesti protiv magije, pisma protiv slike.

Slike su posrednici između svijeta i čovjeka kojemu slike trebaju pomoći u predočavanju svijeta. Flusser smatra da je čovjek prije pisma komunicirao slikom kojoj pripisuje magijsku snagu i karakter, a onda je u drugom tisućljetu prije Krista iz slike izvukao fragmente i od njih sačinio slova i stvorio pismo.

S pismom je započelo odčaravanje slika i zaživjela nova sposobnost "pojmovno mišljenje" čime dolazi do prijelaza iz magijskog u povjesno vrijeme. Bio je to početak "povijesne svijesti koja otad postaje oprečna onoj magijskoj čime se otvara središnje povjesno pitanje odnosa tekstova i slika koja je već razvidno iz angažmana židovskih proroka i grčkih filozofa protivnika slika (osobito Platona) što se u srednjem vijeku očitovalo u vidu borbe kršćanstva odanoga tekstu protiv obožavatelja slika tj. pogana.

DALI ZNAMO : MOĆ FOTOAPARATA?

Fotoaparat je nešto više od običnog mehanizma za bilježenje slika; on je sredstvo pomoću kojeg nam stižu poruke iz drugog svijeta, svijeta koji nije naš i koji nas vodi pravo ka središtu neke tajne.

Orson Welles, filmski redatelj i glumac 1915-1985.

U osnovnom duhu Flusserove filozofije fotografije nastojim aparatetj. kameru, računalo, printer da podvrgnem ljudskoj namjeri i stvorim informaciju kao neobičnu kombinaciju elemenata koju će netko na mojoj fotografiji percipirati i doživjeti kao "*ono nepredviđeno, nevjerojatno informativno*" što zahtijeva od publike da razmišlja o viđenom i misli potpuno slobodno.

Stoga stalno preispitujem sam sebe kao čovjeka, fotografa, tražim odgovor na pitanje: Što nam je činiti da se dogode istinske promjene, da prepoznamo prave vrijednosti, da čovjek životu prida smisao da ne srlja u krize, katastrofu, već da konačno počne djelovati kao ljudsko biće i da ljubavlju, vjerom i nadom prevlada svoje nevolje, sumnje i strahove i s optimizmom gleda u budućnost.

Bliska su mi estetska opredjeljenja koja ističu ljudske vrijednosti, dostojanstvo svake osobe. Stoga razmišljam kako da blikujem fotografjsko djelo bilo pojedinačnu fotografiju ili umjetnički koncept koja će poticati razmišljanje, preobrazbu čovjeka, koja će promovirati nadu, vjeru, ljubav, smisao života i biti radost života.

CT MOZGA
autor PETAR
TRINAJSTIĆ 2012.

•♦• ----- •♦•

Znanstveno - tehnička civilizacija ukida gotovo sve što je stalno, trajno i nepromjenljivo. Sve se može – što se hoće - što dalje to više –na kraju čovjek pokušava tehnički reproducirati i sam sebe. Računalna inteligencija postala je jedinim uzorom inteligencije. Ta inteligencija je preplavila našu kulturu, naše međuljudske odnose, naše živote, našu svakodnevnu praksu u svim sferama javne i privatne djelatnosti. A ta inteligencija aparata dovela je čovjeka postmodernoga doba u zagrljaj moći aparata, odnosno onih malobrojnih koji kreiraju i zloupotrebljavaju tu moć?

Volim eksperimentirati sa bojom i svjetlošću, njihovim intezitetom kao i ekspozicijom i pokretom da bi statičnost pretvorio u dinamičnost. Svoju estetiku fotografije promišljam i na stavu da je fotografija "bespovratna" i "nedovršena" a to znači da trenutak u kojem je neka fotografija nastala više se nikada neće ponoviti ali isto tako da ta fotografija nikada neće biti ni dovršena jer tu fotografiju u različitim vremenskim razdobljima i u različitim prilikama prezentiranu na različite načine svaki put ćemo drugačije doživljavati. S obzirom da ja pojedinačnu fotografiju doživljavam kao pojedinu rečenicu u nekoj priči, eseju za mene je bitno da stvorim prema nekom konceptu jednu cjelinu od niza fotografija koje ću međusobno povezati poput rečenica u književnosti koje međusobno povezane tvore priču, roman, nečiji književni opus. Ja smatram da na taj način estetska percepcija pojedine fotografije može biti informativnija, snažnija i značajnija nego ako je sama, jer tada fotografija se doima kao rečenica istrgnuta iz cjeline neke priče što u najboljem slučaju može biti dobar aforizam ili citat ali najčešće to je samo beznačajna rečenica stoga volim fotografске cjeline kao što je to **knjiga** umjetnički kncept, serija fotografija, fotomonografija ili autorska izložba. Stoga moje estetsko opredjedljeno više je usmjерeno na cjeline nego pojedinačnu fotografiju. To je valjda i zbog toga jer sam se niz godina bavio filmom pa kad stvaram fotografiju možda više razmišljam filmski nego fotografiski.

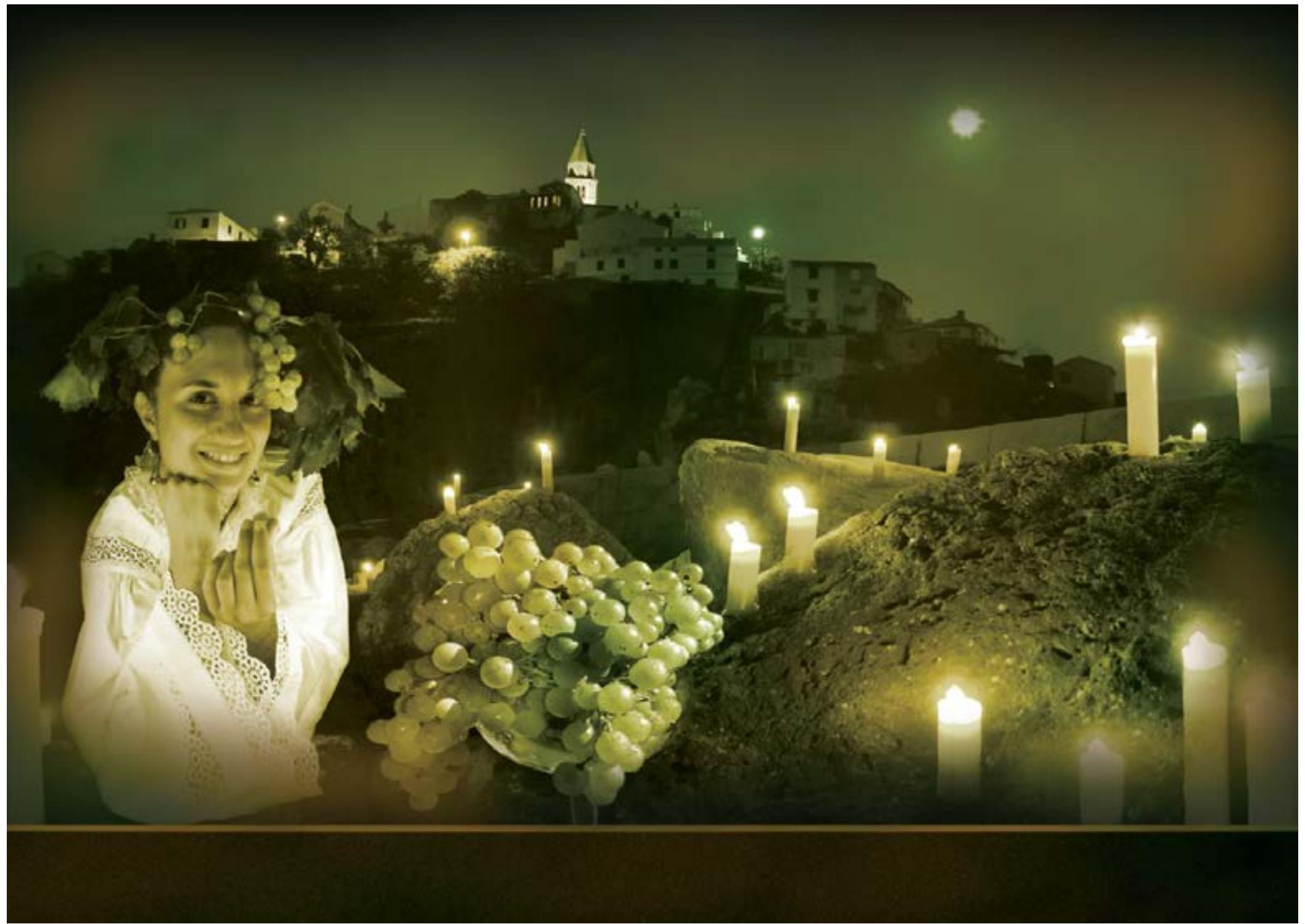

MEMENTO

Sadržaj i krajnji izgled ovih fotografija jasno odražava kompleksnost autorovog pristupa ovoj temi i način shvaćanja fotografske slike... Božanska mjera života jest u dimenziji savršenog. Duhovnim metrom autor prostor slike mjeri i strukturira do dimenzije u kojoj i mi, za autora nepoznati promatrači, ravnopravno vibriramo u složenom orkestru simbola. Na ovoj platformi Petar Trinajstić proživljava sve emocionalne, psihološke, misaone turbulencije na putu k traženju i stvaranju veze sebe, svog iskustva s porodičnim, duhovnim ambijentom svojih predaka. Čak i šire... Traži i ne samo traži, već i nalazi i projicira oslobođenu snagu svoga Vrbnika kao univerzalnu kulturnu matricu.

Borislav Božić, prof. Uz izložbu MEMENTO Rijeka, 2012.

KUTLJANJA ŠKŠEBETALNICE I ŠKRTAVICE

Prije jedno pedesetak godina nješkom obredu na Veliki petak u našoj crkvi bi se je u jednom trenutku pošlo udaraljkama štavljenu i s katićima u krštu su bili kameniči loputi i straturi buka. Tada su to činila ponajviše dječa. Ja se toga vjećam. Od onda se je taj običaj ukoristio. Danas kao i nekada ministri na Veliki petak obilježe grad sa skribetaljkama i pozivaju vjernike na obrede. Stvaranje buke u crkvi na Veliki petak, kad su zvani mrtvi bilo je nekada trifliko naglašeno prema pričanju starih ljudi da se govorilo kada su ihlo u crkvu. Greno na kultus danas su obredi Velikog petka predstavljali poboljšaći, ostiviljeći, pa ta kultura je, Japanac i budžević u crkvi je netko malo neprati dobro.

Ipuč, poklanjamo pradočiti tu napetost koja je morala vladati u crkvi ispunjenoj ljudima do poslednjeg mjesto. Kako je vrijeme odmicalo, sv. su postavili me napeti. Čekaju zrak. Na velikom oltaru gore voltanci. Oko oltara devene kore u njima su poprišni smonici. Oltara se približava nezvanič i stako teško ugasi po jednu vrjeću. Njih je petnaest. Uzbudjenje raste, sv. mladi i stari čekaju trenutak kad će započeti roštanja. Ugasena je posljednja plamenačica svijeća, to se čekali, to je bio senj. Započinje neopisiva buka. *I oni pogij u kanak cunagi se i se postolni ubri ga po krovu.*

Očito su to bili neki prestari običaji čiju su simbolika i poruka onodobni bili razumjeli.

1

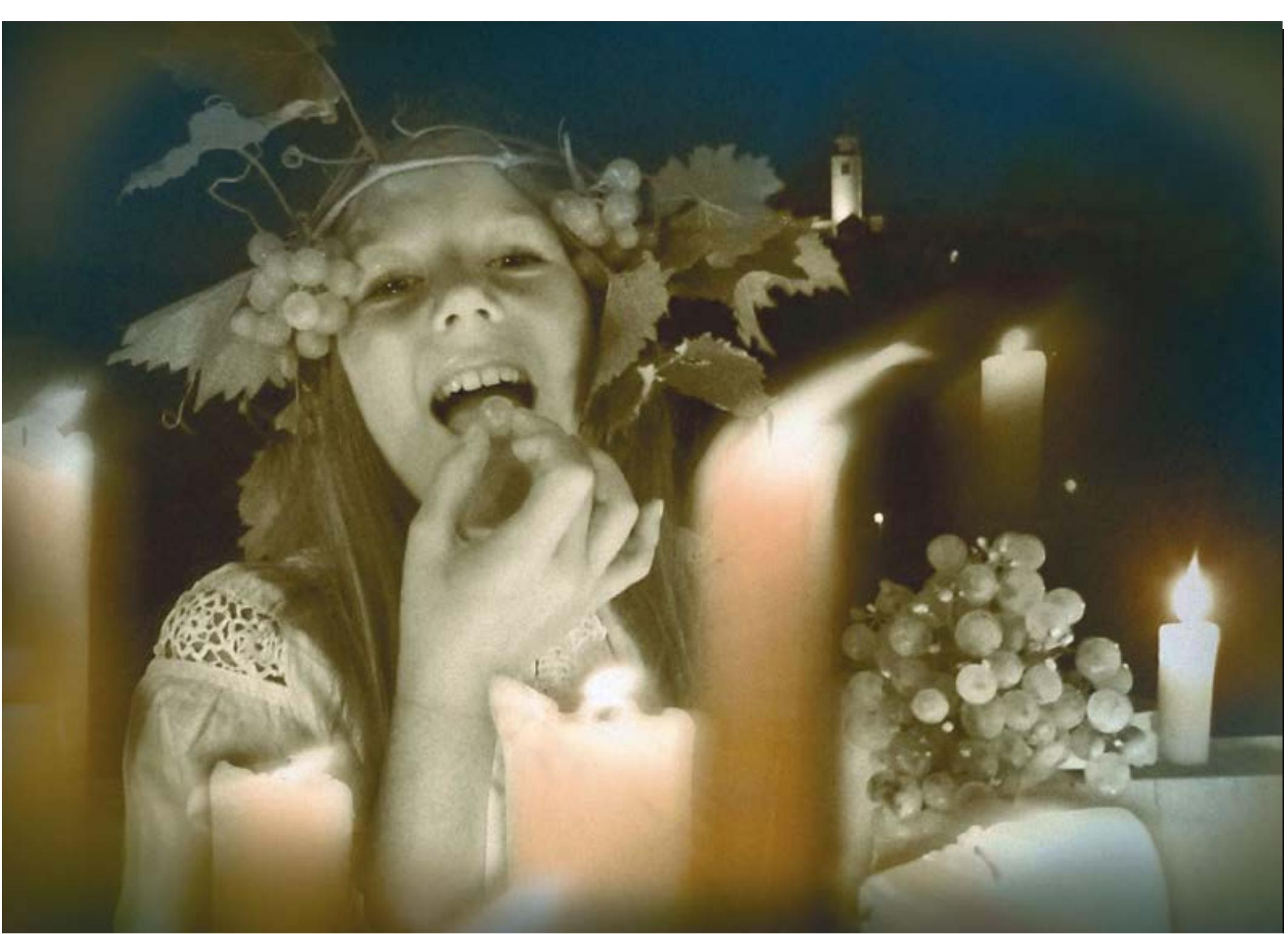

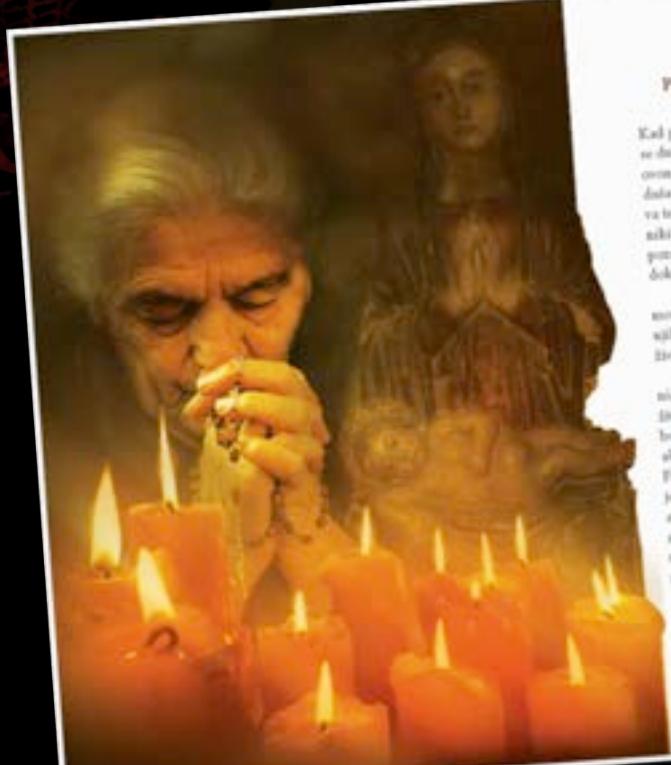

U ZNAKU SVJETLA I KRUGA

Običaji paljenja svijeća i vatre stari su gotovo koliko i čovječanstvo i gotovo da nema značajnijeg religijskog blagdana u kojem se ti elementi ne javljaju. **Svijeća je izvor svjetla, svjetlo je život, svijeća je simbol izvora života, vječno svjetlo... vječni život...**

U brojnim se kulturama i religijama svijeta stoga od sredine prosinca doziva svjetlost - u doslovnom i prenesenom značenju: pale se svijeće i vatre, a uz druženje s članovima obitelji moli se za božji blagoslov i milost. svijeća koja gori je metafora i simbol života koji se troši za druge i tim trošenjem svijetli

PRIKATORIJI

Kad pride smrću uza kada se je teški oddih od svoga svita i kada ne daju razdih od tela, čovik nema više ni more pomoći. Če je na ovom svetu udaljao, je udaljao. To je overlona. Teku greti u vremenu, u dudu se pojde na puti li poja u mriji u peklu. Oni ki se razumeju sa teškim svremenim, prave da malo ka dudu greti novim u mriji. Sveki inozemski gradi više u mreži, svakom miši mrežni je ugriz, a mali je punak. Te dale osudu gredu u prikatorij kadi se mudi i krupe, dokli ne pride ujekovo vratne za poči u mriji.

Društa u prikatoriji mora se pomisliti i skrenuti velike pozornosti novom bit, mudi se za njih i delujući dobara dela na nekakvu slobodu spomenja. Da, može to spomenja dehat ih! E, a kako bi to bilo vremenstvo za slobodu, to je pek druga strana.

Jedan dobit - a ne znas kako bude ta rekla, tad u prikatoriji ni, ni dobit ni sada - pogovarali su se dvi dudu i malega hrva. Za život su bili Frane i Miklo, pa' čemu jih i učinjali tako zvati, da se boje zarazom. Oni dva gospodari su se desetak jedan blizu drugega, uko su pomisli mogli.

Frane je slusal: - Miklo, ja vidi ne znauš! Gornji lejen sen, da mi je samo jedna kapljica vodi... Vodi, kapljica vodi, dijete mi. - Ma a stergi se Frane - odgovarao mu je Miklo - Pogledaj mene, gurin a agorit se moram, i ja am lejen. Sot teku me bolja, a tada mi... Ne morem pomisli si tko ni odbi. Pregrij bojati, ja konzul deseta glavu zvou ogrijati, a tada je ogrijati konzul da hlače.

Pobji nikoliko vremena, Miklo osmaka već u ognju, poslal je konzul po našim „Gospodi pomoli...“ na omi mudi kako bi kaput kantao.

Ponovo ga je pogledao vecer i duš - Ma če ti je Miklo, če ni pomislioški! - poslispjal mu je da drugi ne čuje.

SVIJEĆA I SVJETLO

Svetlost simbolizira božansku nazočnost. Stoga se simboličkim paljenjem svijeća ne tjera samo "fizički" mrak, već se želi prije svega povezati sa svjetlošću koja simbolizira onaj dio u čovjeku koji ga povezuje s Bogom. Kršćanima svjetlo svijeće simbolizira izraz vjere u Krista koji je istinsko svjetlo koje prosvjetljuje svakog čovjeka... ... kako bi svijet bio osvijetljen istinom i zapaljen ljubavlju. Krist je „svjetlo od svjetla“, izvor svake svjetlosti, koji se iz ljubavi za nas žrtvovao na križu.

Višestruka je uporaba i simbolika svijeće. Jedna svijeća je simbol vjere u jednoga boga i spasitelja, dvije svijeće simboliziraju Kristovu božansku i ljudsku narav, a tri svijeće označuju tri božanske osobe – Oca, Sina i Duha Svetoga. Sedam svijeća znakom su sedam sakramenata. uskrsnula je svijeća znak uskrsnulog Krista.

JUNAK

Va njeni obitajlokoj likovici spominjanja svake toliko znači lik Iva Pavlića moga predaka ki je bio rođen 1881. leta. Danas je lipo starost, umroši ju va 93 leta. Sve ovježenje predak je bio u Vrbniku. Deda je na svetu kahu i u sv. volkske njezi. Ma sve njezina vamka, od kôk je jedna bila mesta mrtvogospodstvu sa debla, ali ded je jaku lipu mavel prijevodat. Znao je čudo strudog zvaka sorti i od velikih, od malih, od keramiki i od kozulati. Naučio je pravojeno še se je njemu dijagolja, i ū je same vidi i dijaglo, ma znali je on i ū se se drugim jednom dijagolja i ū se u jaku stvarcerine. Kako je samo ujmao ni rafolj dva puta red.

Ma, svetoti put pravljati čemo propisu o njemu, o Ivo Pavliću, ono da se va željno spomeni.

Moga predaka Ivana otac je dal na junaku k. ukin bogatinju jedan pol kaud je bio diktat.

Va staro vremena bogati jedni su ulaski net k. odli jedino strastoljubite ili vike mih da im budu na pomoci veni ih u huk. To-dite se je tad moko parak ili junakšic uko je bio mladi. Junak je dešef rameku. Vi kaud bi postegri gospodarski moli, davan čestit, moj najveći em junaku bili po veni. Tamo je bilo vreth i za dobar. Radilo je obduvaju krov, nasevilo paudi da ne gre va propire. Venje i vreoci je dešef mte, i drugda kad god je bila potreba. Ti portirski stani, za pomoči, če je od njih potreba, rasuti su po svih bandiških naselja verbenjek bandona.

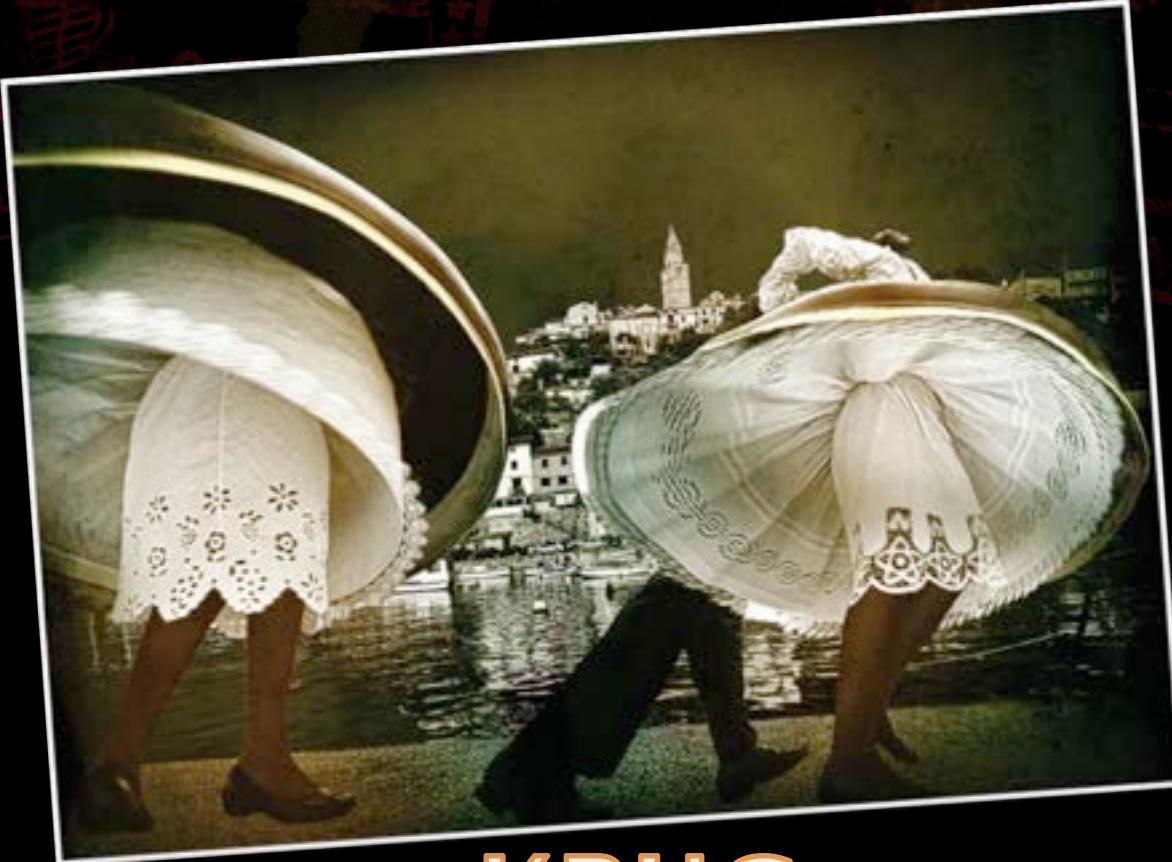
Za platio junak je od gospodara dobival svaki dan jedeni, a to mi bula za hukova sveta muka sveti loši je junak dobival jedne letnje i jedne mjeseca vrtti. Va sveti je pripravljao dvije stonjanje, dvoje

13

SVIJEĆA I SVJETLO

Sviće prati kršćane od rođenja pa do smrti, od samih početaka kršćanstva.. Na krštenju se sviće daje kršteniku; prvopričesnik nosi sviće; zaručnike sviće prati kod vjenčanja; uz upaljenu sviće bolesnik napušta ovaj svijet. U kulturnoj baštini Hrvata uz sviće se vežu mnogi običaji i obredi. Svjetlo sviće uresom je u Badnjem bdijenju i simbolizira pobjedu svjetla nad tamom, dobra nad zlom. Plemenit je i pun simbolike običaj zapaliti sviće na grobu.

KRUG

Krug je jedan od najsadržajniji simbola. Krug simbolizira kozmičko nebo a ono je simbol duhovnog, nevidljivog i transcendentalnog svijeta. Krug je i jedan od najvažnijih magijskih simbola i alata. Pametno je nacrtati krug, koji ima snagu otjerati demone. Svaki kružni oblik je potencijalni magični simbol, a prsteni osobito, jer se mogu koristiti u čarima i često se nose kao hamajlige za sreću i zaštitu. Kružno je kretanje poput vremena, savršeno i nepromijenljivo, nema odstupanja, nema početka a nema ni kraja stoga je simbol savršenosti i cjelovitosti – u kršćanstvu je simbol Božje potpunosti i vječnosti.

Veči del leta
gradu ni nikogare
deboto.
Vokolo praznih kuć
zvezdi pletu
mrižu
od zlatne preje
ka čas je, pek je ni.
Evdi – endi
čapa se čegodare
va mrižu
od onistih
ki su bili
pek jih više ni,

aš tako je i
tako mora bit.

- ❖ Krug je simbol duha, predstavlja cjelovitost i homogenosti njegov oblik povezuje ga s kotačem, simbolom vremena koje je beskrajno i vječno. Za Junga, krug je simbol cjelovitosti psihe, dakle, simbol jastva. Najuočljiviji je u simbolu Sunca – predstavljenog krugom s točkom u sredini. Sunce je duhovni princip, središte je i najvažniji dio osobnog horoskopa, a govori o razvoju osobnosti i kreativnih potencijala pojedinca.
- ❖ Krug sa kvadratom - simbol je neba i zemlje. Predstavlja integraciju, konjukciju. Oni se uzajamno prepostavljaju kao vrijeme i prostor. U hramu ili crkvi, kvadriranje kruga simbolizira pretvaranje sfericnog oblika neba u pravokutni oblik zemlje, spuštanje neba na zemlju, sjedinjavanje cetiri elementa i vraćanje praiskonskoj zbilji.

GALERIJA
VRBNIK
CROATIA

OBRED GAŠENJA SVIJEĆA

Tenebrae (latinski je izraz za 'sjena' ili 'tame') je kršćanska vjerska služba slavi zapadne crkve na večer prije ili rano ujutro Veliki četvrtak, Veliki petak, i subote, koji su zadnja tri dana Velikog tjedna . Prepoznatljiv čin svečanosti Tenebrae je postupno gašenje svijeća.

OBRED GAŠENJA SVIJEĆA

Gorjelo bi ukupno petnaest svijeća. Tijekom služba na kraju svakog pjevanja sakristan bi gasio po jednu svijeću napisljetu, pred kraj službe, ostala bi gorjeti samo jedna svijeća, koja je u liturgičkoj interpretaciji predstavljala Krista, svjetlost svijeta, koji će se ubrzo predati za otkupljenje svijeta. Nakon posljednje molitve, meštar ceremonije odnio bi i tu posljednju zapaljenu svijeću u prostor iza oltara ili sakristiju, ostavivši svećenike i pastvu u potpunom mraku. U tom bi trenutku svi prisutni, uključivši i svećenike počeli stvarati buku čegertaljkama, udarati nogama o pod i šakama o crkvene klupe, gotovo nalik zemljotresu, oponašajući drhtaje zemlje što su, prema svetopisamskom tekstu, nastupili u trenutku Isusove smrti na križu

DOBRI PASTIR

Krist daje svoj život kao dokaz svoje ljubavi. Najveći dokaz Božje ljubavi u našoj povijesti jest Kristova smrt za druge.

To je spasiteljska ljubav, za grešnog čovjeka, koja nema granica. U evanđelju ističe apostol Luka misao: „Radujte se sa mnom! Nađoh ovcu svoju izgubljenu!“ (Lk 15,3-7).

DOBRI PASTIR

Janje je simbol čovjeka, jer je Isus predstavljen kao Dobri pastir koji pazi na svoje ovce. U slici Dobroga pastira Isus nam pokazuje kako Bog ne ljubi samo one koji su njemu vjerni već želi spasenje svih ljudi.

Priča iz starog zavjeta o **Abrahamu i žrtvovanju njegovog sina Izaije** svjedoči o bespogovornoj poslušnosti Bogu koju je u zadnji trenutak spriječio anđeo poslan od Boga, te je umjesto Izaije žrtvovan ovan.

U drevnoj grčkoj kriophoros ili criophorus (Κριοφόρος), "ovan-nositelj" je lik koji simbolizira svečanu žrtvu ovna. Doba Ovna se javlja negdje između 2300 i 2200 godina pr.n.e. i traje do pojave kršćanstva u Dobu Riba.

DOBRI PASTIR

To je doba nastanka Starog Zavjeta u kojem Mojsije vodi Židove iz Egipta i zabranjuje im štovanje starog idola zlatnog teleta iz Doba Bika. Mojsije je i pastir, ali i ratni vođa.

Analogija Boga kao pastira i ljudi kao stada ovaca provlači se kao tematika u židovskoj, a kasnije i kršćanskoj religiji.

Engleska riječ za ovna – Ram, čiji se korijen nalazi u imenima božanstava iz tog doba vezanih uz Ovnu: Ra, Amon Ra, Abraham, Brahma, Mitra. To su božanstva vezana uz snagu sunca za koju se smatra da egzaltira u znaku Ovne..

MAGARAC

Pomalo zaboravljen, **paralelno uz Ovnu, razvijao se i kult Magarca.** Magarac je bio simbol egipatskog boga sunca Ra, kao i grčki bog Dioniz. Magarac (ili magarci) se spominju više puta u Bibliji. Za razliku od grčkih djela, magarci su pozitivno prikazani u biblijskim djelima kao simbol usluga, patnje, mira i poniznosti. Magarci su također povezani s temom mudrosti u Starom zavjetu i u Novom zavjetu prikazani su u pozitivnom svjetlu kroz priču o jaslicama, bijegu u Egipat ili Isusovom ulasku u Jeruzalem na magarcu.

Jerko Kestavčić s osloni na Čerencu osamdesetih godina 20. st.

Materi, ocu
dedu i babi,
na spomen.

Pravjali su onisti,
ki su čuli od onih,
ki su na svoje uši čuli
od onistih, ki su
na svoje oči videli,
ki su doživeli.
Oni su pravjali,
mi smo habali.

I tako deje
I tako naprid...

ZAŠTO JA OBLIKUJEM FOTOGRAFSKO DJELO?

FOTOGRAFIRAM DA BI PUTEM SVOJIH FOTOGRAFIJA KOMUNICIRAO SA ČOVJEKOM I SVIJETOM SVJESTAN DA SVOJOM FOTOGRAFIJOM NE MOGU PROMIJJENITI SVIJET, ALI VJERUJEM DA SVEUKUPNOM DJELATNOŠĆU NA OBLIKOVANJU FOTOGRAFSKOG DJELA, U NASTOJANJU DA STVORIM UMJETNIČKO DJELO, OBRAZUJEM SEBE, OBOGAĆUJEM SVOJ ŽIVOT, OPLEMENUJEM DUH U NADI DA ĆE STVORENA DJELA POTICATI RAZMIŠLJANJE I DIJALOG TE ĆE KORISTI LJUDIMA U SADAŠNJOSTI I BUDUĆNOSTI.

(Petar Trinajstić)

- a) obrazovanje kao unošenje forme u materiju.
- b) obrazovanje kao formiranje misli (kaosa u kozmos).
- c) obrazovanje kao rađanje novog (genesis, nečega čega nije bilo "sve postade novo") (ap. Pavao)
- d) obrazovanje kao dobivanje znanja, formiranje navika, osposobljavanje
- e) obrazovanje podrazumjeva formiranje i oblikovanje duha

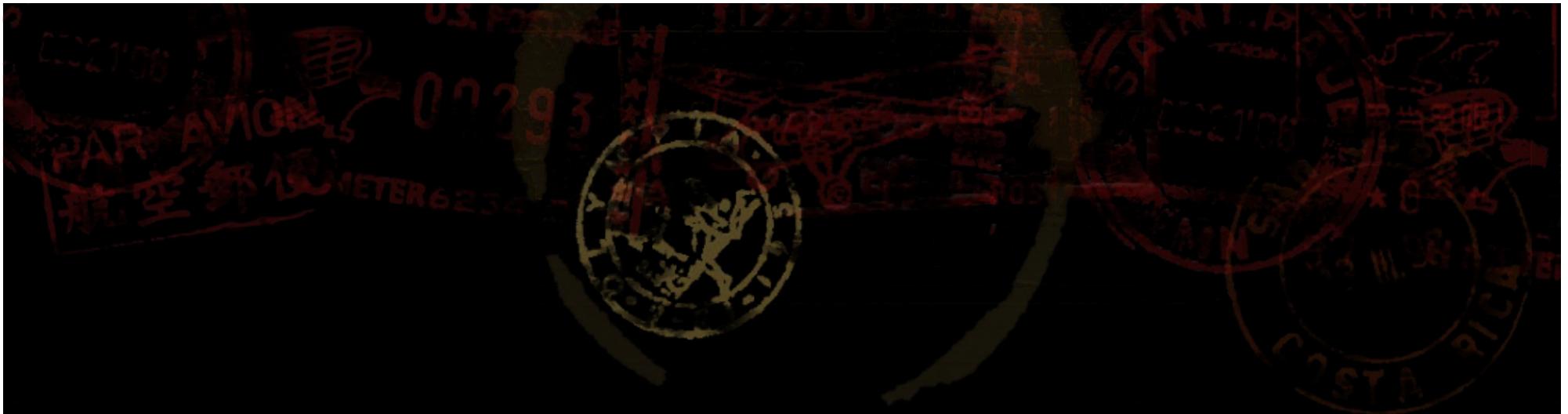
BIT FOTOGRAFIJE

“Rješenje zagonetke života u prostoru i vremenu nalazi se izvan prostora i vremena.”

I ja smatram da fotografija, nužno, mora uvažavati navedeni argument ako se želi prihvati preispitivanja života, bića i sama sebe. Pitanja poput: što je život? što je biće? što je stvarnost?; povezana su sa slijedećim pitanjima: što je objekt koji treba fotografirati? Što je fotografski medij ili snimak? Što je uopće fotografija?

FOTOGRAFIJA PRIKAZUJE STVARNOST U PROMJENJENOM OBLIKU I VREMENU

HVALA NA PAŽNJI!

